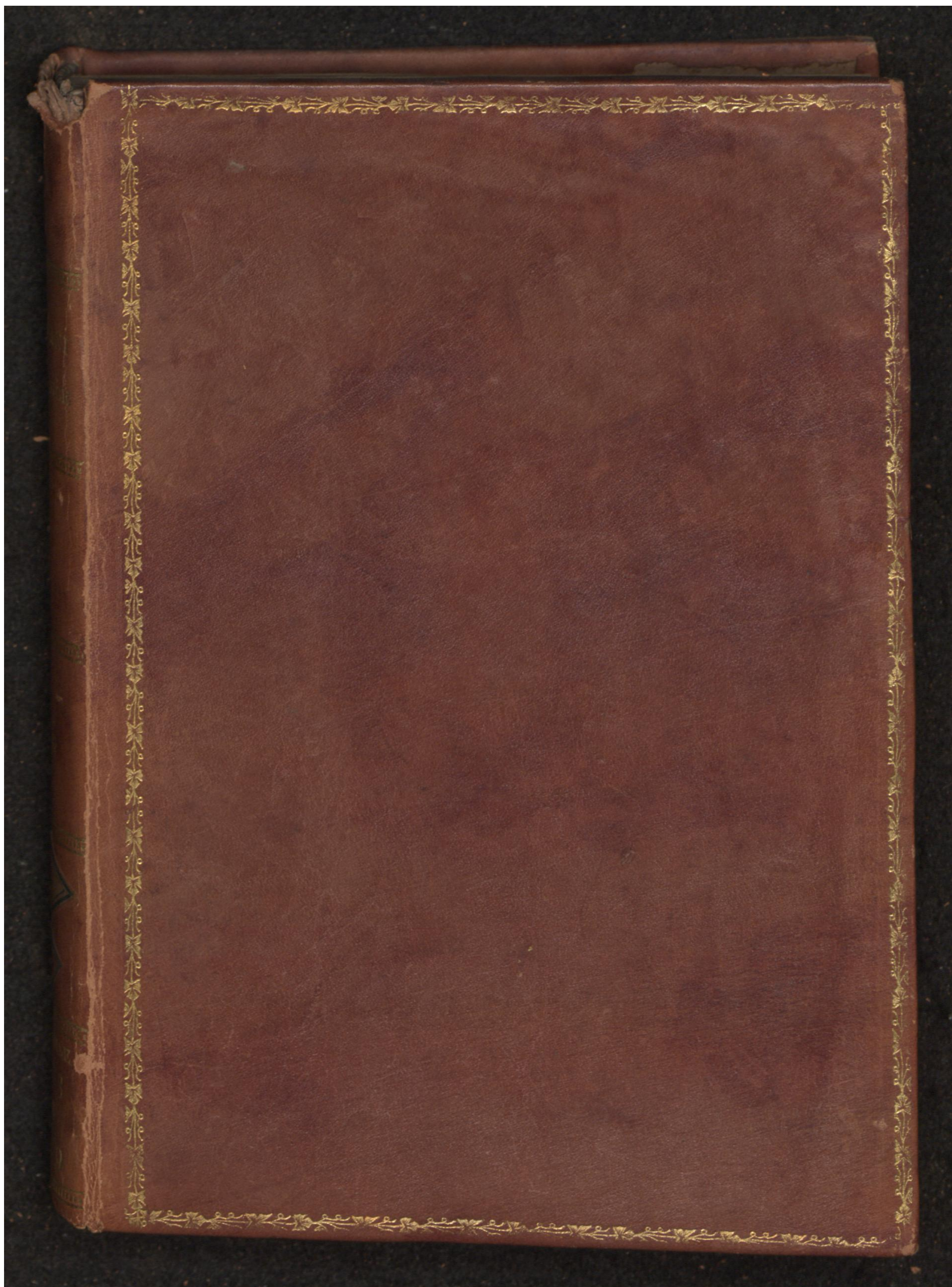
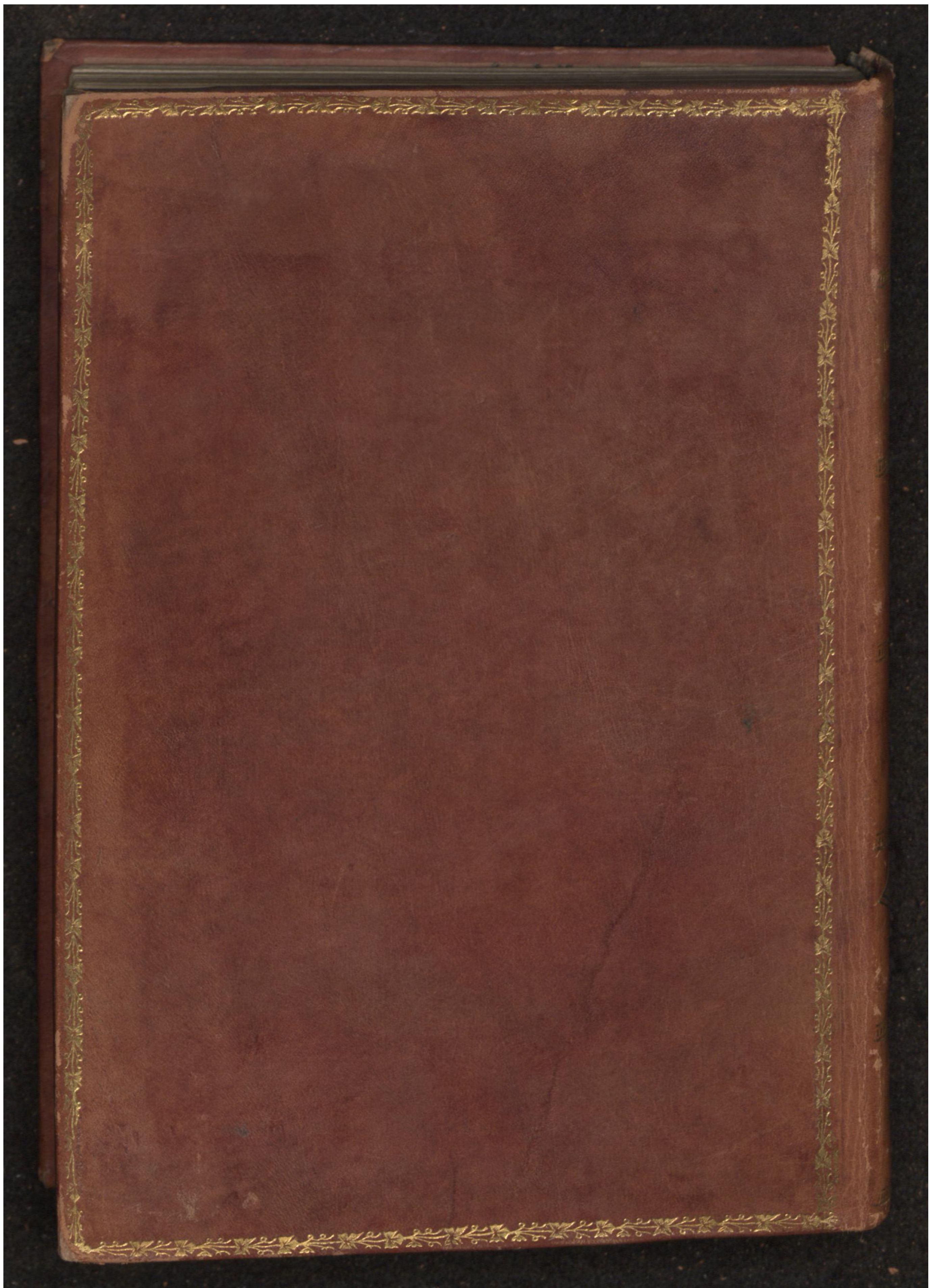

VII
MANTYANI
PARTHENICE
89
K6
80
BONONIAE
1488
E
1489

CLArissimo uiro. D. Bernardo Bembo patricio Veneto iure consulto Frater Baptista Mantuanus Carmelita. S. P. D.

b EATISSIMAE Virginis et martyris Catharinę uitam nuper Romę dum tu apud Innocétium Ponti. maximū pro re. p. tua splendidum oratoris munus obires heroico carmine cóplexus sū Opusculū ut mihi uidetur pium magis q̄ elegás: et immaturum potius q̄ pręmaturum. Nam mea in te charitas tuis in me beneficiis excitata dum tuo desiderio nimis ardenter satisfacere cupit pretermissa diuturnę limę diligentia et labore corrigendi precipitauit ęditionem. Sed age placeat celeritate si non placet eloquio: Quatraginta enim et non amplius diebus opus absolutum est dum propter ęstiuum iusticium negociis intermissis curamus ocia canicularia salubriter cum aliqua studiorū fruge trásigere. Tibi igitur uir prestantissime liberisq; tuis libellus iste dicatus est ante tibi debitus q̄ códitus. muneris tenuitatem poterunt excusare meus ingens animus et curta supellex: animi tui modestia ac summa liberalitas quę ab amico paupere xenia pretiosa nō expectat. et de hoc hactenus. Miror ꝑfecto nec parū miror. de hac tali ac tanta uirgine in cuius laudes tota catholica certat ecclesia nullam ab Eusebio Cęsariensi episcopo cum de illis temporibus agit fieri mentionem. Crediderim id accidisse diabolo procuráte et tanti uiri cogitationes aliorsum flectente dum sanctissimę christi martyris imortali glorię titulisq; sempiternis inuideret. Sed quod ille sanctitatis inimicus et publicus hostis innocentię fraudulentia sua prohibuit chartis inscribi deus probitatis auctor et assertor sua prouidentia uoluit fidelium cordibus ānotari: Nulla .n. uirgo post illam incópabilem uirginé quę est dei mater et hóis hác opinione sanctitatis antecędit. Nominis eius Etymologia deprauata est aquodam qui eum librum composuisse dicitur cui legéda aurea titulus est. Fuit. n. uir ille iudicio meo pius quidé sed nequaq̄ satis litteratus. pius inq̄ ꝙ diuina congesserit: illitteratus uero quoniá gręcis uocabulis latiná: latinis gręcá: hebraicis mixtam: nulli uerá: omibus cófusam: obliquá: cótortam: falsamq; dederit interpretationem. Atq; ita sanctorum nomina dum illustra

re putat sua delusus uel ignorãtia uel ĩpudẽti temeritate reddidit obscu
riora: et nisi putaretur peccasse ꝑ impitiã putari posset de ĩpietate con/
dẽnãdus: utpote qui sacrosanctã christi religionẽ rectę ĩterpretatõnis
ĩuersione uoluerit cauillari: et noium ꝑturbatõe sanctis illudere. fanati
co et somniãti similis mõstrosa uerborũ delirامẽta cõfinxit: quę neq;
ĩpe qui ꝑ labyrithũ tenebrosę suę ignorãtię circũactus nenias illas bal
butiebat: ĩtellexit. adeo delirus adeo ĩcompos sui ut nesciret ẽt se nesci
re quę diceret. Q᷑ si fortasse cuiq̃ plus ęquo uidebor excãdescere pre
cor mihi ueniã nõ negari si mereor: nã cũ considero hinc factũ esse ut
sctõrũ uitę cõtẽptui pateãt: ut sine risu uel stomacho legi nõ possint: et
eorũ gesta sũma ueneratione dignissima scriptoris uicio sic esse defor
mata atq; dehonestata ut ab homie latino quãtũuis religioso uideãtur
indigna q̃ legãtur: si ęgre fero: si dãno: si conqueror: habere me puto
indignationis iustę materiã. Debuit ille uir id munus õmittere q᷑ ad ĩ
peritũ non pertiebat: uel peritos aliquãdo consulere sicut prudẽtẽ ui/
rũ decebat. uel prius discere q̃ docere: ne dũ ordine preposterò uult eẽ
magister ãteq̃ discipulus nauci hois nomẽ ĩcurreret. sed fortasse putãs
errorẽ ĩtelligẽtię pię uoluntatis umbrare ꝑtextu factus ẽ ĩ utroq; reus:
et ĩtellectu atq; uoluntate deficiẽs sibi ignominiã: sctis iĩuriã: fidei iac
turã: simplicibꝰ ignorãtiã: doctis nauseã parturiuit. Nõ igitur Catha
rina uniuersorũ ruina sicut ille fabulatus ẽ ĩterꝑtat᷑: sed uel a catharos
q᷑ ẽ purus: uel a catharizo purifico: uel a catãreo d̾fluo uel a cata et ry
ax q᷑ ẽ riuus uox illa d̾flectit᷑. legimus. n. apd᷑ pli. hipponẽ aphricę op
pidũ cuius ep̄atũ tenuit augustinus a gręcis catarytũ appellari q; ri/
uis et aquis esset irrigua. Quoduis horũ dixeris recte dixeris. Vera e
ni sẽp cũ agnoscũt᷑ ĩ oibꝰ ãplectẽda: at ĩ huiusmodi noibꝰ cũ ueritas la
tet ad uerisimilia quę ligue alicuius ꝓꝓiã sapiãt ab ĩterꝑte cõfugiẽdũ ẽ
cauẽdũq; ne istius exẽplo uelut ęgri sõnia uanę figãt᷑ spẽs: ut nec pes
nec caput uni reddat᷑ formę. Sed iã satis de hoc supq; dictũ. Et ut totã
Parthẽicẽ priusq̃ ꝑlegas uno sũmatí legas ĩtuitu breue subiiciat᷑ argu
mentum.

ARGVMENTVM.

Catharina uirgo ęgyptia: Alexãdrię nata: costo patre: q fuit ex lagida
rũ familia. sub maximino oriẽtis ꝑfecto uel sub maxẽtio Maximiãi fi
lio passa. nã de auctore passiõis ãbigit᷑. sed oia fere exẽplaria quę legũ
tur ĩ ecclesiis Maxẽtiũ hẽnt. supatis et ad fidẽ cõuersis qnq̃gita diser
tissimis oratoribꝰ cãm xp̄i tutata ẽ. diu sq̃llore carceris afflicta: longa
inedia macerata: durissime cęsa: tãdẽ post uxoris regię et Porphyrii du
cẽtorũq; militũ cõuersionẽ cõfractis rotarũ machinis decolata lac fudit
ꝓ sãguine. corpus eius ĩ Sinã mõtẽ arabię deportatur ab angelis.

FRATRIS Bap.Mant.Carmelitæ theologi ad magnificū.D.Bernardū bēbū patriciū Venetū et iurecōsultū peritissimū secūda Parthenice icipit.

Ostidis aggressi pugnā:tormēta:rotasq:
c Atq triūphato uictricia bella tyranno:
Detegimus fraudes:et numia falsa deorū.
Sancta faue uirgo tenuem cui carminis orsum
Pangimus:et uēto uenias ad uela secundo.
Veridicos cantus non ex helicone uetusto
Porrige:sed christi sacris de fontibus haustos.
Da mihi non hederæ non lauri uimine textā
Sed qualem tu diua geris de fronde coronam
Arboris æoæ:medio quam legimus horto
Spargere felicem ramis uitalibus umbram:
Et paradisiaco nobis aspiret ab orbe
Vera dei soboles æterna potentia patris.
Orbe soporato tellus ægyptia noctem
Roriferā indueret:mersusq sub æquore titan
Hesperio coeli nitidos accenderat ignes:
Et niger attollens humentem scorpius ortum
Stringebat iam rura nouis effoeta pruinis.
Cum iouis imperio uolucres Cyllenius alas
Sumpsit:ut ex toto ueteres memphitis in agros
Cogeret orbe deos:qui maiestate relicta

Iam ſua cædebant noſtriſ altaria ſacriſ:
Inuitaq; iugũm Chriſti ceruice ferenteſ
Nulla dabant reſponſa palam:ſed coeca malorũ
Semina iactabant:tacitoq; in pectora lapſu
Intrantes humana dolos et operta uenena
Gentis ad excidium noſtræ inſpirare ſolebant.
Quale per inſidias gerit inter ouilia bellum
Nocte lupus facta pedibus ſcrobe limina ſubter.
Tunc ferus auſoniis mauors noua gentibus arma
Suadebat:ferrumq; graui uerſare tumultu:
Ocia lucanis dum Maximianus in hortis
Ducit:et in regem dum res romana reuerti
Cogitat extinctis regni conſortibus unum.
Tunc hecates motus furiis Maxentius artes
Vertitur ad magicas:ueterumq; ad ſacra deorum
Inſtaurat delubra.nouus ſcrutatur aruſpex
Exta:ſcelus tentat:quo non crudelius ullum
Legimus a prima naſcentis origine mundi.
Viuentum grauidas matrum ſecat enſibus aluos
Immatura trahens ſtygiis quæ deſtinet aris,
Pignora.funeſtos docuit proſerpina ritus.
Inuida creſcentis fidei ſucceſſibus omnem
Hæreſibus ſacram legem tritonia pallaſ
Implicat:et ueriſ fucat mendacia dictiſ.
Mixta choriſ iuuenũ uenuſ illecebroſa repugnat

Virginibus sacris: moresq; irridet honestos.
It ueneri Bromius comes: et Silenus: et ipsæ
Castra mimallloniæ uino redolentia bacchæ.
Atq; dioneos furtim per tecta liquores
Iam sine pampineis thyrsis et lyncibus euan
Mittit: et occultos accendit in hædibus ignes.
Inuoluebat opum studiis saturnia Iuno
Corda uirum gēmis: fuluiq; numismatis aura:
Merce peregrina: tunicis ardentibus ostro
Sollicitans animos hominum. Priuatus olympo
Phoebus et ignifero curru: pice nigrior atra
Versus in ethiopem: fidibus spoliatus: et arcu:
Daphnæa sine fronde miser per moenia noctu
Ibat: et ablatum uirus pythone perempto
Quod magnus seruabat onyx spargebat in ipsos
Nobilium thalamos: quo corda imbuta malignis
Artibus armabant animos: hinc orta libido
Imperii: et curis rabies accensa superbis
Regnādi cupidos facile in scelus omne trahebat.
Talibus addictos operis Cyllenius urget
Ad moesti iouis ire domos memphitica regna.
Est locus ægypti bifido qua flumine Nilus
Delta facit: Nilus cuius coelestis origo
Regna per æthiopum fugiens orientis ab hortis
Ingreditur pharios septena per hostia fluctus.

Non procul est Styx atra palus: ubi condidit Io
Inachis inuentum fratrem Typhonis Osirim.
Aedita non procul est in collibus ora supinis
Pyramidum regio: quarum preciosior orta
Dicitur a Rhodope: cuius prestantia formæ
Tot congessit opes ut nobilitate sepulchri
Vicerit et reges ipsos. Hic Iupiter olim
Clarus et ignipotens: posito modo fulmine pauper
Squallidus et torua demissus lumina fronte
Dæmonas aduectos angusto suscipit antro:
Atque sub exesa scabri testudine saxi.
Consedere solo. Tunc sic est iupiter orsus.
Numina quæ toto terræ regnastis in orbe
Non satis est nostro quod nos galilæus honore
Exuit in tantas ausus prorumpere fraudes
Non satis est. pueris etiam contemnimur. omnes
Nos impune premunt: in nos conuicia iactant
Caupones: mimique leues: scurræque loquaces.
Falsidicosque uocant. Ergo hæc indigna feremus?
Nec totiens læsi semel ulciscemur? inertes
Sic sumus ut uiuos nos non intelligat hostis?
Nos periisse putant: deffunctaque numina uita
Vulgus ait. Tempus ueniet cum turbine tanto
Christigenas asiæ regnis libyæque fugatos
Inuoluam. properate dies. uelociter anni.

Currite. Ferte cito Machometia tempora cursu.
Interea mentes aliis solabimur ægras
Suppliciis. Vna nostras in uirgine uires
Experiamur. erit nostri reuerentia forsan
Maior ab exemplo tali. Catharina superbo
Nostra supercilio damnat simulachra: deosq;
Impia subsannat. uultuq; elata superbo
Non uenerem non Iunonem non Pallada nō me
Tanta est impietas minimo dignatur honore.
Iupiter hæc. magno socii fremuere tumultu.
Exiliunt iræ: furiarum incendia surgunt.
Et furor ignitis oculis et fronte minaci
Excandescit: uti rapidis cum ferrea flammis
Lamina cyclopum excoquitur flagrante camino.
Iupiter ut uidit grauibus commota querelis
Numina sic iterum sumptis sermonibus inquit.
O Soboles iucunda mihi plutonia coniunx
Persephone quando miseri te cura parentis
Sollicitat cita tartareas descende sub umbras.
Plutonemq; roges unam mihi mittat herinnem:
Tisiphonen: aut Alecto: diramue Megeram.
I pete nata uirum: grauibusq; obnitere uerbis.
Scis quibus ille modis possit quoue ordine flecti.
Sic pater. hæc responsa dedit proserpina patri.
O pater. heu frustra furias in tale uocamus

Obſequium:poſcit furias ſibi Tartarus omnes?
Nec ſatis officio faciunt.uix prima Neronem
Vix Decium fratremq; Titi execrabile ſancta
De radice genus colubris et uerbere duro
Corripit.indomitæ pugnãt cum manibus ũbræ.
Vociferant altum lateq; incendia iactant.
Tantus in igne dolor:tanta impatientia flãmæ.
Namq; ea gentiles animas in tartara iactans
Non ſinit alterna requie miteſcere poenam.
Et modo romanis thalamos ſtratumq; duobus
Regibus imperii q depoſuere labores
In mediis Cocyti undis componit:et altum
Figit humi puteos:q̃tum marpeſia cautes
Ingenti uix mole nouem deſcenderet annis.
Altera iudæos recutitæq; improba gentis
Semina:quæ poſtq̃ loetali uulnere Chriſtũ
Abſtulit antiqua nequicq̃ lege ſuperbit.
Curat:et ardentes mergit phlegethontis in ũdas.
Sæpius Herodes geminos natumq; patremq;
Cædit:et inſertat candens in guttura ferrum:
Tercia Chriſtigenas odiis infenſa cruentiſ
In uada preruptæ celſo de uertice rupis
Præcipites acherontis agit:uerſoſq; per amnem
Luctificum trahit hammato per ſaxa tridente.
Et iacit in flammas:quæ defficientia nunq̃

Sulfura depascunt. fumoq; inuoluit et igne.
Sed quid opus pater hic furiis? ego iussa capessã.
Fare. patris non est fas dissimulare dolorem.
Vade ait ardentes quando Maxentius aras
Consulit imperii cupidus sub nocte silenti
Haec responsa dato. Nilum pete: sacra deorum
Restitue: et tanta tibi pro pietate coronam
Accipe: et insignem fulgenti murice clauum.
Sic ait: et natæ pater inclinatus ad ora
Permulcensq; caput dextra dedit oscula fronti.
Persephone mandata facit: coruiq; figuram
Induit: et trannans auras pernicibus alis
Præterit hammonis templum admirabile quõdã
Dum Iouis imperium maiestatemq; colebant
Terrigenæ: a libycis quod nomina traxit harenis.
Iamq; tenet syrtes. facit hic breuis unda uadosum
Aequor: et est ratibus magnis imperuia Thetys.
Transuolat inarimen æterno ardore coruscam:
Quæ premit ingentem saxosa mole Tiphoeũ.
Iam tenet italiæ littus: lauiniaq; arua.
Intrat ad urbanos strepitus: çelsaq; resedit
Tarpei super arce iouis. populumq; patresq;
Et tria despiciens fora post delubra tonantis
Solis ad exortum Romæ decora alta superbæ
O caput o florens terreni gloria mundi

Dixit ut excelso tetigisti uertice coelum
Indigetes oblita tuos geniosq; laresq;
Atq; Iouem et natos demens ad inania Christi
Tam cito degeneras documēta fideq; nefandam.
Sic ait: et Petrum quater execrata columnam
Traiani quæ iuncta foro supereminet urbi
Inuolat. et coruus iam desinit ēē: breuemq;
Se trahit in nebulam: et Maxētia tecta subintrat.
Nox erat: et phoebe gelidis argentea bigis
Collis auentini summo de uertice tollens
Cornua lustrabat radiis pallentibus urbem.
Impius ad magicas rediit Maxentius artes:
Combustiq; affert cineres infantis ad aram.
Consulit exta: uocat manes: et numina læthes.
Nacta uias faciles et idonea tempora fraudi
Persephone commenta sagax insibilat aura
Pertenui fibrasq; mouens felicia signa
Fingit: et inuoluit regis caput igne corusco
Subridens: alacri saliunt precordia plausu
Principis: et totam trahit inter gaudia noctem.
Iam parat ire uiam pelago: iam concipit omnem
Trinacriam: crætæq; domos: cyprumq; Rhodūq;:
Qua Zephiris impulsus eat: qua classe latina
Vectus alexandri monstratam annauiget urbem.
Egregios prima comites de pube quiritum

Deligit: et fulget tyriis aurata iuuentus
Vestibus: æois rutilant segmenta lapillis.
Et uagina sinu gladios hiacynthina pulchro
Claudit: et argentum capulis effulget eburnis.
Septima consurgens roseis aurora capillis
Oceani pulchrum caput extollebat ab undis.
Cum iam compositis ratibus uentoq; secundo
Littore ab ausonio soluens pelusia tendit
Hostia: et illustres pompei funere campos.
Persephone uolat ante: fretum spumãtibus ũdis
Liberat: et placido facilem facit æquore cursum.
Non scythicus boreas illis non aphricus Auster
Non oriens Eurus potuit spirare diebus.
Vix sua sub leni crispabat tergora pontus
Applaudẽs zephyro: et sceleri se accõmodat æquõ.
Optimus interea mentis deus auctot honestae
Atq; pudicicia custos ne regia uirgo
Circumuenta dolis subito labatur ab alto
Præmonet: et celeri traddit mandata ministro.
Ille per immensos coeli glacialis ab ortu
Labitur anfractus: penetransq; per aurea tauri
Cornua pleiadum flammas restringit: et ipsos
Præterit Errones septem. triuiæq; sub orbe
Accipit exiles raris ex ignibus artus.
Regia progenies cultu redimita pudico

Inter ſocraticos et quos academia quondam
Stoaq; cæcropiis libros de fontibus hauſit
Clauſa latet modico pictæ teſtudinis antro.
Atq; uoluminibus legum ſtipata duarum
Abſtruſos animo ſenſus uoluebat: et acris
Ingenii uegetas acies figebat in omne
Quod tenebris enigma latet. myſteria miris
Inuelata modis uiſu penetrabat acuto.
Quicquid ad ornatum fidei exemplaria ſanctæ
Græca ferunt animo uigili condebat: et omnem
Aſſidui frugem ſtudii quaſi fertilis agri
Primitias quaſi collectum de ſordibus aurum
Et quaſi fulgentes gangis de puluere gemmas
Raſaq; panchei duro de cortice thura
Roboris et pinguem torto de caudice myrrham
Ad Chriſti delubra ferens. Cape ſumme deorum
Munera dicebat: primæ cape dona iuuentæ
Quæ tibi per ſteriles apis hæc tua colligit agros.
Primus Abel pingui coluit tua numina ſacro:
Melchiſedech panum calathos et cymbia bacchi
Obtulit. Habraamus dulcem ſua gaudia natum.
At nos ſyncæræ tibi uirginitatis honores
Collectoſq; pia de ſedulitate legendi
Offerimus flores: noſtra hæc tibi munera ſunto.
Regia dum tales uoluit ſub pectore curas

Et fugiens animo terras coeleſtia uirgo
Cogitat ecce nouæ lucis micat igneus ardor
Atq; repercuſſo paries ſplendore coruſcat.
Auratæ micuere trabes: micuere columnæ:
Et ſubitis uiſum flammis ardere lacunar.
Nuncius emiſſo nitidis e nubibus ore
Regia progenies dixit. quia concipis alto
Corde deum conceſſa tibi conſortia diuum.
Pone metum: ſecura meas intellige uoces.
Ille ego qui mariæ ſanctas orator ad aures
Ante fui tibi de ſummo modo mittor olympo.
Nam tibi poſt illam primi debentur honores
Inter uirgineaſ acies albentia caſtra.
Sciſ ueteres odio luciſ ſtudioq; malignæ
Mentis et imperii uanæq; libidine laudiſ
Diſſentire deoſ chriſto: et molimine magno
In moreſ certare bonoſ: nec poſſe nitorem
Ferre pudiciciæ. Clymenes corruptor apollo
Preſſit ariſtei matrem. nymphamq; Dionem.
Iupiter europam. Danaen. Aſopida. Lædam.
Atq; Lycaonidem. Maiam. Bacchiq; parentem.
Falcifer oceani natam. Minoida Bacchus.
Perſephonem Pluto rapuit. ſimoentis ad amnem
Congreditur Venus Anchiſæ. thetidoſq; cubile
Pelleus inceſtat: rector neptunus aquarum

Phorcida. Dedalidem fraudis furumq; magister
Mercurius. Venerem Mauors. et Pallada frater
Polluit: Endimyon uultu. Pan uelere lunam.
Iasius Cererem. Nulla est sine labe deorum
Progenies: nisi forte suum quæ plangit Osirim
Inachis arguto pellex iunonia sistro.
Et tibi uirginitas istis odiosa parauit
Insidias. in te longinqua a Thibridis urbe
Et coniurata descendunt proelia Memphi.
Nulla sub indigno uirtus est principe tuta.
Nulla sub incesto castris est gloria rege.
Nam uiciis probitas semper contraria pacem
Nescit: et hostiles dextra leuaq; cateruas
Sustinet. illatosq; parat se semper ad ictus.
In uirtute labor. sed in ipso certa labore
Dona: fit ex operis merces. æterna resurgit
De sudore quies: et de moerore uoluptas.
Non habet ex omni numero plebisq; patrumq;
Victricē nisi qui potuit certare coronam.
Et multis certare datum: sed uincere paucis:
Atq; coronari et celebres uectare triumphos.
Quare age surgentes audaci naue procellas
Rumpe. per aduersos aperi tua carbasa fluctus.
Nec flantes horresce nothos nec murmura ponti.
Irato te crede mari: proramq; patentes

Ad coeli conuerte uias, reget ipse per undas
Temonem uelumq; deus: puppemq; tenebit:
Nec sinet in scopulos fragilem trãnare carinam.
Semper olympiaca terrã speculatur ab arce.
Et quoscunq; operi uidit se accingere sancto
Numine presenti deus adiuuat. odit inertes.
Pugnam inuade: deo nihil aspirante timendum.
Nuncius hæc. humili facundia uirginis ore
Sic responsa dedit. Vobis ego numina grates
Non si uel totidem linguis quot dicitur Argus
Luminibus uidisse loquar: persoluere possim.
Omnia uos homini uitãq; alimentaq; uitæ
Vos datis: et coeli uos inspiratis amorem.
Blandiciisq; rudes ad contemplanda leuatis
Astra aios: et opes uestras monstratis in ipsis
Ignibus et coeli ornatu mundiq; decore
Perpetuo: nostræ ne forte libidine mentes
Se lutea immergant nequeantq; attollere frontẽ
Ad coeleste bonum: nostræ uos cura salutis
Sollicitat: nec nostra diu durare potestis
Damna pati: ueniamq; datis peccantibus ultro.
Me prope lactentem charisq; parentibus orbam
Ante puellaris q̃ uos agnosceret ætas
Cum neq; fabar adhuc uos suscepistis alendam.
Propterea nunq̃ diuis ego thura piandis

Vlla dedi: nunquam fumantia uidimus exta.
Sola dei mihi cura satis. mea tempore ab illo
Virginitas addicta deo: uotisq; uocata
Palma triumphalis pugnæ: qua sanguine fuso
Testificata thronum christi super astra uenirem:
Miscererq; choris superum: sedemq; beatam
Aetherea sortita domo regna illa uiderem
Aeternis congesta bonis: uisuq; tuerer
Perspicuo quod certa fides sed nubila monstrat.
Est amor iste furor: quo tempore saucia longo
Nectar et ambrosiam sitio: tantusq; medulis
Ardor inest: tantus coeli calor ossibus hæsit
Vt mors nulla queat mihi formidanda uideri
Sed iucunda magis. Cur non quæ pertulit Agnes
Ipsa feram? cur non Agathes imitabile fatum?
Lucia cuius erat neq; mens neq; fortior ætas
Vicit: et istarum felix trinacria palmas
Vidit. Anastasiæ tellus romana triumphis
Gaudet: ad istarum laudes et premia curro.
Tu modo qui coelo frueris diuine minister.
Hæc offer mea uota deo: si fauerit omne
Dulce mihi certamen erit: pugnamq; diemq;
Arbitrio legat ipse suo. sic fata nitentes
Vertit humi assurgens oculos. Se nuncius albam
Colligit in nubem. sparsisq; per atria succis

Ambrosiæ dulci repetiuit sidera cantu.
Iam uada Carpathiæ sulcans Maxentius undæ
Littus Alexandri et phariam procul aspicit arcem
Atq; ait o magni salue pars tertia mundi
Aphrica romanam fausto precor omine classem
Aspice: et auspiciis diuum mea uota tuorum
Prospera sint: saluete dei saluete penates
Indigenae: quos relligio longaeua parentum
Excoluit. sacros uenio laturus honores.
Sancta sequor mandata Iouis: ritusq; reporto
Diuinos ad templa deũ. dum talia fatur
Præuolat ad portum remis uentoq; secundo
Cymba leuis uolucrem cursu quæ uinceret eurũ:
Sũmaq; uix recto fugiens mouet æquora lapsu.
Fama per ægyptum pretentaq; littora ponto
Nunciat aduenisse rates ex urbe latina:
Aduectumq; freto romani regis alumnum.
Cuncta magistratus lucem posuere per illam
Publica: pellei priuata negocia ciues.
Festa dies agitur: nitidis urbana iuuentus
Vestibus et multo testantur gaudia cultu:
Turba coit: pictis oneratur puppibus æquor.
Murice uela rubent: radiant aplustria cocco.
Ducitur elato gradiens Maxentius ore
Splendidus et gemmis et multo lucidus auro.

Ausonii libyciq; simul glomerantur utrinq;.
Sistra sonant. altis lucent in turribus ignes.
Moenia fronde uirent: et odoro gramine portæ.
Altera lux ortum Casii de uertice summo
Extulerat solem cum rex iam squallida multo
Templa situ iubet ornari: ueteresq; per aras
Purpureos spargi flores: et rite parari
Danda Ecatumbæo quæ sunt animalia sacro.
Christigenæ soliti crudis præda esse tyrannis
Contremuere metu: et multi petiere Syenem
Thæbæosq; lares: et Cyrenaica regna
Aethiopumq; domos et littora gentis Erembæ.
Sicut ubi mites aquilam uidere columbæ
Nare per aereos tractus: nec pinguia rura
Nec placidæ retinent epulæ. timor omnia uincit.
Pars latet umbroso saltu: pars alta uolatu
Tecta petit: pars montanis caua saxa latebris:
Et pennis percusa sonat pernicibus aura.
Tunc est coepta coli regio deserta: solumq;
Solibus exustum assiduis: et rura uenenis
Inclyta et arentes terræ sitientis harenæ.
Soliuagus uastam petiit tum paulus eremum
Hispidus et fuluæ tectus uelamine palmæ.
Cuius ad ignotas ueniens Antonius ædes
Incidit in satyros. mox flebile corpus amici

Condidit: et ſiccis uitam tradduxit in aruis
Inter harenicolas colubros et ſæua leonum
Semina graminibus ueſcens et fluminis unda.
Templa coronantur ſertis: et funibus actis
Barbara ſuſpendunt aulæa ſub apſide curua.
Pinguia mittuntur docti per rura miniſtri
Quæ uicina bibunt piſcoſi flumina Nili
Atq; papyriferæ dulcem Tritonidis undam:
Et qua ſe uiridi Mareotis harundine cingit.
Adducant delecta boum qui corpora centum.
Interea cultros pateraſq; et thura ſacerdos
Expedit et ſacras longo locat ordine ueſtes.
Ante ea neglectus meliori paſcitur Apis
Gramine: et extento iacet ad præſæpia uentre.
Iamq; dies ſolennis adeſt. mugitibus auræ
Per fora perq; uias urbis per compita clamant.
Aera crepant: clangore tubæ complentur acuto.
Conſequitur uulgi ſtrepitus turbæq; frequentis
Murmur: et inflato reſonat caua tibia buxo.
Clarus ad illuſtres graditur Maxentius aras:
Et circum pellea micat romanaq; pubes.
Angelicas alto uoces ſub corde uolutans
Coſtis adeſſe uidet ſperatæ tempora pugnæ.
Et q̄q̄ immota maneat ſententia mente
Atq; adamantæis uinclis frenata libido

Inuitã rõne scelus non audeat ullum
Ora tamẽ meditans duri furibunda tyranni
Atq; graues poenas horret: ceu saxea moles
Pulsa freto et circum salientibus æquoris undis
Vapulat atq; tremit: sed non uestigia mutat.
Dumq; animus tanto curarum impellitur æstu
Non procul ecce dux uultu incessuq; uerendo
Foemineæ species adsunt: quarum una Cybeli
Persimilis turrita caput stellataq; frontem
Igneus ore color possit qui pana referre.
Perfora peruolitant nebulæ: gyroq; uolucres
Aereo ludunt et uersicoloribus alis
Aequora uẽter habet: pictasq; p aequora puppes.
Squammiferiq; greges flexis per cærula caudis
Arrectisq; natant pinnis: ludoq; fugaci
Per scopulos et saxa uolant uiridemq; per algã.
Imferius campi herbosi: curuataq; ripis
Flumina et excelsi nemorosa cacumina montes
Vertice inæquali: pecudes: humanaq; tecta.
Atq; per incultos saltus atq; inuia rura
Auriti lepores et flexis cornibus errant
Dorcades: et timidi dammae ramosaq; cerui
Cornua tollentes uacuis spaciantur in agris.
Hec rerum natura parens: quæ uirginis ora
Dulcibus amplectens ulnis Quid mergeris ĩquit

Filia tot curis et sollicitudine tanta?
Contemplare meum decus et mea maxima regna:
Sanctaq; de nostris opibus uelut ante solebas
Expulsis animo curis solatia carpe.
Terra: fretum: nubes: flammæ: uersatile coelum:
Cuncta meis subsunt regnis: ego cũcta guberno:
Ellige de tantis aliquid quod mulceat ægram:
Quid tuus hic moeror sibi uult? quid dulcia miris
Pallent ora modis. et quo tua forma recessit?
Pone deum curas. diui sua sidera seruent:
Ambrosia uiuant: et delectentur olympo:
Terra subest homini: terrena negocia tracta.
Nec fines frustra humanos excædere tenta.
Tune potes uolucrum per iter trãnare? sub ũdis
Degere: et obscuris inter delphines in antris.
Sirenes ubi sunt et inertia corpora phocæ?
Vt tibi per spellæa maris per lustra ferarum
Sic quoq; per coelos inter consortia diuum
Legibus æternis uita hospitiumq; negatur.
Nec fas est homini coelum sperare. deorum
Regna cupis: sedemq; tibi promittis olympi
Cum neq; brutorum latebris assuescere possis?
Omnia limitibus certis ego sola diremi:
Quos transire nefas. ea uota superflua pone.
Sit tibi cura decor: tua sit tibi cura uenusras

Ingenio condita meo dum fingere tento
Calliopes oculos: et uirginis ora Medusæ:
Vtere deliciis: et ne contemne iuuentam.
Nec te finge deam. sed te mortalibus æqua.
Sic natura parens tristem solata puellam.
Altera quæ tales paulum contata loquelas
Hauserat et uafro gressum suspenderat astu.
Affuit: Aurati crines: frons lactea: fulgent
Lucifero similes oculi. rubicunda colorat
Lactentes aurora genas: per eburnea cola
Cæsaries emissa fluit. toga cætera uestit
Aurea quæ tracto uerrebat syrmate campũm.
Coelestis nitet ore decor. sparguntur odores
Ambrosii. crediq; nequit mortalis in illa
Spiritus: aut numen uel non sine numine imago.
Textus inauratæ chlamydi descensus ab astris
Prolis olympiacæ: stygios ingressus ad amnes.
Ignea linguarum species: qua spiritus ingens
Intonuit super ora uirum: montisq; relicto
Vertice sideream christus remeabat in arcem
Victor et euulsæ coeco plutonis ab antro
Patrum animæ niueis indutæ nubibus ibant
Aera per liquidum: terram predatus et Orchum
Rex superum tali repetebat regna triumpho.
Gratia nomen habet: cuius prestantia formæ

Naturæ extemplo uiſa obſcurare decorem:
Non aliter q̃ ſol maiori ſidera luce
V mbrat: et exorienſ alios exterminat ignes.
Hæc igitur ſic orſa loqui. Quid uirginis altum
Deiicis in terras animum natura ſuperbo
Coeca ſupercilio? rerum te inſana parentem
Dicis. et ignoras a quo tua uenit origo.
Nec noſti genus ipſa tuum: tua ſigna ſequuta
Nicomachi proles ſtellis erymanthidoſ urſæ
Nauigat ammiſſis: et naufraga ſæpius arctas
Flante proceloſo borea ſymplegadas intrat.
Namq; aliud uitæ genus immortaliſ olympo
Noluit eſſe homini. ſed nec te credidit ortam
Nec me uidit inops lucis: mutabile corpus
Contemplata deum ſicco pertranſiit ore.
Auſpiciis hanc uſq; tuiſ peruenit ad oram:
Hic ſua ſopito detraxit carbaſa uento.
Dic ubi ſi noſti comites: primæuaq; chriſti:
Caſtra: triumphaleſq; uiri: qui ſanguine claras:
Emiſere animas: et qui uicere tyrannos:
Subiecere deo populos. tibi ſola reliqui
Corpora et immũdos cineres et tabida membra.
Ipſa coronatas coeleſti lumine mentes
In ſublime tuli: Quare iam deſine nugis
Talibus illuſtres animos inuoluere cæca

Nube tuæ noctis, uersis ita fata recessit
Passibus: at plutei lato natura sub orbe
Virginis in thalamo fertur liquisse pauorem.
Cuius ut agnouit fraudes abscondit amorem
Gratia discedens eius qui frangeret omne
Virus: et auxilio coeptis ingentibus esset.
Protulit ora pauor gelidæ sub imagine mortis
Pallidus: et curuo contractus pectora dorso:
Coecus. et elinguis. trepidus. uix ossibus hærens.
Dentibus exertis trunca deformia nare
Ora gerens: et crure labans: et frigore torpens.
Cuius ut horrificam effigiem stygiumq; colorem
Et testudineos uirgo perterrita gressus
Vidit ab aspectu monstri conuersa recondit
Lumina: et admoto texit uelamine frontem.
Tum ualidis ardens animis alacriq; iuuenta
Strenuus et grato pretendens ore pudorem
Virgineum pictasq; ferens in pectore flammas
In medium prorupit amor: cornumq; repertam
Corripit: et monstri repetito uerbere terga
Pulsat: et iniectis agit extra limina plantis
Vociferans: et fuste petens caput ora manusq;.
Non secus ac fertur si uera est fabula quondam
Infernum domuisse canem Tirinthius hæros.
Calcitrat et manibus tensis auertere cornum

Nititur et faciem monstrum defendere ab ictu.
Acrius instat amor: tetroq; in puluere uersum
Execrat indignans: limoq; infigit aquoso:
Membraq; coenoso sepelit moribūda sepulchro.

Secundæ Parthenices liber. ii.

l ætior et pulsa uictrix formidine uirgo
Ocyus ad tēplū famulis parat ire uocatis.
Nec mora. festināt omēs et sedula nutrix
Iā lōgæua ligat crines et uirginis ora
Pallida nocturnæ fumoq; afflata lucernæ
Materna pietate lauat: celeresq; ministræ
Sepositas uestes adhibent. tyriumq; ruborem
Induit: argento limbus circūdatur albo:
Et caput aurato nitidum uestitur amictu.
Iam delubra subit. lucent ardoribus aræ.
Mugitu caua tecta sonāt: strepit undiq; murmur
Plæbis et astantum. Solio Maxentius alto
Gestit: et elato turbam circūspicit ore.
Regia progenies medium progressa per agmen
Mox oculos in se populi conuertit: euntem
Mirantur cæduntq; uia: pellæa iuuentus
Nomina romanis eius patriamq; domumq;
Auribus admoti narrant tenuiq; susuro.

Illa mouens gestu pectus faciemq; uenusto
Scandit: et intrepido premit alta sedilia gressu.
Et uicina trucem sic est affata tyrannum.
Me tibi Maxenti solitam præferre salutem
Admonuit regalis apex: summusq; paternæ
Maiestatis honor. pietas uiolata repugnat.
Nam colis hæc simulachra deo peritura relicto
Qui tibi solus opes tantas romanaq; patri
Regna dedit: fecitq; maris terræq; potentem.
Nec fuit istius tanti tibi muneris auctor
Iupiter ægiochus creteo pastus in antro
Mortalis quondam uitæ modo lumine functus:
Sed neq; post petri uocem documentaq; pauli
Roma deum nescire potest. sciuere philippi
Et pater et natus: quos funere sustulit atro
Illa hominum suprema lues grauiore ruina.
Raptus ad interitum Decius. millesimus urbis
Annus erat. Tum Roma suos solenniter ortus
Aegit: et accepto celebrauit festa tonanti.
Tunc fuit imperii Christo sacrata potestas
Et tandem sub iura dei translata: piamq;
Tum primum sortita fidem: tunc pulsa deorum
Vana superstitio romani a limine regis.
Non satis est qđ mille Ioui seruiuerit annos
Et phlegethontæis se se subiecerit umbris

Gens longo romana iugo. tuleritq; superbum
Imperium stygiæ gentis noctisq; profundæ
Nubila. Nunc iterum iuuat ad damnata reuerti
Sacra deum. parere putant prestantius Orcho
Quã superis. diuina pudet mandata uereri:
Delectant inferna magis: nunc tartara gaudent:
Nunc furiæ exultant: posita nunc Cerberus ira
Motibus alludit caudæ. nunc pectore toto
Dulcia ceruleus carpit solatia Pluto
At superum corda ægra gemunt: humanaq; dãna
Palida mutato deplorant numina uultu.
Conqueritur mater natum sparsisse cruorem
Innocuum frustra. passum tot uulnera frustra.
Desine Maxenti superos offendere tanta
Impietate: Scelus Rex o romane quod audes
Suppliciis dignum æternis. Isionis orbem:
Tantaleamq; sitim: Ticii tormenta: labores
Sisyphios: ipsi quibus hæc noua sacra litantur
Iam tibi decernũt stygii tua numina manes.
Finge tamen non esse scelus dementia saltem
Bistonio ridenda seni. Cur cæde cruentas
Cur tantis delubra boum mugitibus imples?
Tune deum tali credis placare tumultu?
Tune Iouem fortasse putas reuocare sepulchro
Cantibus his? Quæ te coepit uecordia nate

Cæſaris ut fieri credas boue numina cæſo
Mitia?te miſerum falſis oracula ludunt
Carminibus. non hac emitur romana poteſtas
Relligione. pium Chriſti clementia regem
Hæc ad ſceptra uocat: mūdas qui ſancta per aras
Dona ferat. qui relliquias iouis atq; deorum
Conterat: et pulſis noua ſuſcitet orgia bobus.
Quid templi molem hāc magnā miraris et arcus
A tellure procul tanto ſe attollere flexu?
Hæc hominū fecere manus: magis aſpice mundū.
Hoc opus īmortale dei. Tua numina gaudent
Bobus: at immenſi uerus dominator olympi
Iuſticia pietate fide. quas iupiter odit.
Dona deum magis iſta iuuant. ſine cæde litādū ē.
Sic ait. ille magis uultum q̄ uerba loquentis
Admiratus agi iubet ad regalia tecta
Seruariq; locis intra penetralia clauſis.
Mente ſcelus duplex agitans temerare pudorem
Et uiolare fidem. pacis iam foedere fracto
Belli feruor adeſt: dant pugnæ claſſica ſignum.
Perſephone regem ſtimulis irritat: et acres
Cum uenere accendit circum precordia flāmmas.
Vritur impatiens coeci Maxentius ignis
Mens fugit a ſacris: et amata ab imagine raptus
Figit humi frontem et curis immergitur altis.

Absentemq; animo uidet alloquiturq; puellam.
Et furit: ut quotiens loetali saucia telo
Cerua per idæos quærit medicamina saltus
Dictamiq; comam uiridem: quæ uulnere ferrum
Mansa fuget: diramq; auertat corpore pestem.
Cincta satellitibus tali nil territa casu
Ducitur: et dominæ sequitur uestigia nutrix
Perq; uias urbis perq; omnia compita clamans.
Reddite: quo mitem dominam crudelibus armis
Protrahitis? nutrix ego sum. cunabula prima
Ipsa gubernaui. nostris adoleuit in ulnis.
Vbera prima dedi. dulcem mihi reddite natam:
Quam mihi uix bimam mater iam ꝓxima morti
Traddidit: et lachrymans erit hæc tibi filia dixit.
Reddite nutrici dominam: uel pignora matri.
Verte tuos in me uultus o nata: tuamq;
Altricem conuersa uide. nihil esse solebat
Me sine dulce tibi: nostros oblita labores
Non audis lamenta parum nec lumina flectis:
Lumina quæ tantum Costus quæ mater amabat:
Lumina sancta domus solatia magna relictæ.
Tune putas sine te caput hoc et anilia membra
Posse diu superesse? simul moriamur ut una
Viximus: et tumulo pariter condamur eodem.
Flebat ut inuadi cernens a uulture nidos

Lactentes imbellis olor. prædator aduncis
Vnguibus et duro discerpit uiscera rostro.
Flet pater: et uiridi queritur proiectus in ulua.
Iamq; propinquabant tectis: cum regia uirgo
Lumine clementer uerso charissima nutrix
Dixit abi. solare domum: sociasq; saluta.
Non ego sum limen posthac uisura paternum.
Euocor ad superos. uos et terrena ualete
Hospitia. obsequiis inopum dodrante relicto
Partibus æquatis mihi uos succedere mando.
Sic abiens fatur. luctu domus omnis acerbo
Soluitur: et moesto pallet uicinia corde.
Luget inexhausto lachrymarum flumine nutrix
Anxia: et immotis manet ipso in lumine plantis:
Crudelemq; uocat regem et crudelia tecta.
Diripiunt aulæa nurus: tristesq; ministri
Ferrea cōuoluunt bifores ad limina ualuas
Desertæ signa atra domus. suspiria totis
Aedibus alta sonant: æger tenet omnia moeror.
Interea sancto metuens Catharina pudori
Atq; sciens quali regum impetuosa libido
Ferueat affectu tali prece numina pulsat.
Sancte pater sancti genitor castissime nati
Cernis ut abrupto lupus insidiator ouili
Hanc extorsit ouem coecoq; incluserit antro.

Iamq; aderit: iamq; inuadet ioue plenus: et omne
Attentare nefas adiget uenus atq; cupido.
Nil superest opis humanæ: uia clausa saluti
Vndiq; terrenæ. tua sola potentia nullis
Clauditur obiicibus. nostro succurre dolori.
Atq; pudiciciæ uento rege uela secundo.
Audiit orantē coeli regina puellam:
Et se qualis erat primi post tempora partus
Obtulit infantem niueis complexa lacertis
Tecta sinum bisso gradiens in uestibus albis
Et croceum capiti serum de uelere tegmen
Qđ uiridi premitur strophio: cum uirgine fatur
Plena uenustastis procera iuuencula uirgo.
Stant utrinq; leues animæ: quas Iride uestit
Multicolor nubes: pingitq; simillima nostris
Oribus ora: pares decor imbuit aureus alas.
Et sic orsa loqui. tua me suspiria uirgo
Deduxere polo: ne sollicitere. pudoris
Sum tutella tui. Sed quo secura quiescas
Tolle manum. sibi perpetuo te copulat infans
Connubio christus. nurus es mea. pone timorem.
Sic ait: et fuluo digitum puer induit auro
Qđ moriens seruabat adhuc: qđ clausa sepulchro
Immortale tenet diuini pignus amoris.
Hic neq; Gnosiacæ sequimur figmenta coronæ:

Vlla nec in nostro regimus mendatia uersu.
Vera sed amplectens rei miracula gestæ
Historiamq; canẽs fidei monumẽta reuoluo.
Et iam turba deum sacris dimissa peractis
Cum celer ausonia pelago delatus ab urbe
Nuncius enarrat regi diademate patrem
Deposito regni sceptrum cessisse Galero:
Lucanosq; lares tacitiq; silentia ruris
Et nemorum suaues umbras: ubi mobilis aura
Temperat ardentem placidis afflatibus æstum.
Præposuisse graui imperio: et splendoribus urbis.
Aruaq; et alcinoi tutam legisse quietem.
Atq; per irriguos fontes et florida prata
Murice neglecto tristem oblectare senectam.
Lætitiam subitus dolor occupat. ora tyranni
Plumbeus inuoluit color. et patuere latentis
Ingentes animi fluctus sæuiq; dolores
His curis extructa uenus: furor auctus et ira
Acri bille tumet: nutritq; in pectore uirus
Persimilis pullo qui dum inconsueta recusat
Frena pati: rodit morsu indignante lupatum.
Post epulas largo paulum exhilaratus biaccho
Captiuam iubet adduci spectacula mensis
Rex petulans lasciua uolens præbere secundis.
Illa solo fixis oculis uestigia lento

Tarda mouens gressu prono regi annuit ore.
Cuius ut effigiem claram uidere decusq;
Indolis egregiæ tenuere silentia cuncti.
Et triuiam uidisse putant aut ora mineruæ.
Ad quam rex solio paucis ita fatur ab alto.
Mane deum nostras tenuerunt orgia mentes:
Nec potuere tuis adhiberi uocibus aures.
Dic age nunc quando positis conuiuia curis
Læta uoluptates animorum et gaudia poscunt.
Aede genus patriamq; tuam nomenq; paternũ.
Illa manum crucis instar agens sic incipit ore.
Non ego iactandi studio primordia gentis
Clara meæ referam titulosq; et nomina: quando
Rex romane iubes: genus est illustre meorum:
Maiores etenim sceptrum gessere: meaq;
Sunt reges in stirpe decẽ: Lagus omnibus auctor
Primus alexandri miles qui condidit urbẽ
Et quæ regna uides: et Alexandræa uocauit
Moenia: post celebres pugnas asiæq; labores
Huc uenit cum rege Lagus: ptolemeus ab illo
Nascitur a uili proles generosa parente
Sicut ab exigua descendit origine flumen
Maius. hic ægypti lybies arabumq; potitus
Imperio quondam. mansitq; in stirpe nepotum
Ducentos quadraginta super nisi fallimur ãnos.

Ast ubi romanam superis extollere gentem
Et libycas uisum bellis ardentibus urbes
Vertere mutati reges. Tum regia proles
Interiit. tunc arua meus uicina tenebat
Aethiopum campis atauus prefectus Erembis
Dux animis armisq; potens: regiq; propinquus.
Sanguine supremi uigilans custodia regni.
Qui postq̄ sero audiuit sublata suorum
Sceptra dolens longe æthiopum secessit ad urbes:
Et persæpe pater reginæ Candacis: illo
Contriuit ductore uagos garamantas et acres
Massilum populos: arabumq; per æquora classem
Duxit: et Indorum spoliis remeauit honustus.
quartus ab hoc Costus gēitor mihi doctus et ip̄e
Militiam: uerum patriæ telluris amore
Ductus ad antiquos rediit cum prole penates:
Argentiq; tulit secum graue pondus et auri.
Tandem huc aduectus tectū mercatur et agros:
Atq; clientellis clarus famaq; parentum
Primus in urbe fuit: romanaq; castra sequutus
Semper in ausoniis senuit fortissimus armis.
Hinc genus ipsa traho patri nata unica Costo.
Et generis tanti soboles ego sola supersum:
Multa dies alios longæuaq; sustulit ætas.
Hac est orta patrum soboles hac desinet urbe.

Sic genus et patriam nostri nomenque paternum.
At postquam uita functi cecidere parentes
Ne lasciua meam macularet inertia mentem
Ad studium duplex curas et pectora uerti
Fonte salutares christi suscepimus undas.
Et mea lustrali deus abluit ora lauacro.
Ipse uir ipse pater castum sacrauimus illi
Corpus: et elabens annis uelocibus æuum:
Hæc mihi prima salus. teneris me Costus ab annis
Traddidit eloquii studiis: et misit ad urbes
Cæcorpias. uidi thebas dirceaque rura
Attica regna solum pelopis lacedæmona claram
Legibus: et quondam bellis ac marte potentem.
Atque Therapneos saltus helenæque penates
Minoisque domos: præruptaque saxa corinthi.
Et Rhodon illustrem phoebo statuaque superbam
Marmorea: et lyndi sacris atque Herculis ara.
Vidimus et delphos dodoneasque columbas:
Cortinam tripodas phœbi pythoniaque arma.
Cycladas et thraces troianaque uidimus arua.
Atque omnem lycii graia rate legimus oram
Littoris: ausoniis mox preceptoribus usa
Facta tuæ gentis didici: totumque latinis
Viribus et bellis attritum ingentibus orbem.
Regna Britannorum Germanorumque superbam

Progeniem: scythicas alpes hircanaq; longe
Littora: et Euphraten: nabatheaq; rura: Syenem
Et libycas arces: et qua iuga porrigit Atlas
Maximus inuasit romanæ gloria gentis.
Cæsareos proceres et quarti sæcula regni
Atq; tot illatam crudeli uulnere mortem
Principibus legi mores et furta deorum:
Et tandem nihil esse dies mutabilis æui
Dæmonas esse deos et totum ambagibus orbem
Constat in errores ductum : nullamq; saluti
Esse uiam nisi per christi documenta fidemq;:
Sic arabum libri sic uult iudæa uetustas
Sic quibus et uestri credunt cecinere sibyllæ.
Quo magis admiror uos qui terræq; marisq;
Regna gubernatis: quorum mutabile uulgus
Ducitur exemplo tam claro errore teneri.
Et tanta simulachra deum ambitione tueri:
Et statuas horum diuino extollere cultu
Quorum uita fuit scelerum sentina: Quod Io
Nostra. quod ichneumon: et qđ latrator Anubis
Accipiter felles Bos oxyrrhynchus et ibis
Numen habet? taceo martem phoebumq; iouēq;
Quorum tanta canunt uestri miracula uates.
Hi stygios ideo metuunt iurare per amnes
Quod stygis mersi stagnis altaq; palude

Dant scelerum atroces iusto sub iudice poenas.
Veridicum uero christum sine crimine cuius
Vita fuit nigro manes qui traxit ab orcho
Qui cœcas hominum menteſ et lucis egena
Lumina restituit: siccisq; liquentia plantis
Aequora calcauit: fugitis, reuocare memento
Rex romane pedem iusti trans limina lapsum.
Talibus orantem uerbis mirata sedentum
Lecta cohors ciues pharii proceresq; latini.
Inspectusq; magis sexus dicentis et aetas.
Illa etenim tersena fuit supremaq; brumma.
Rex tamen implicitus diuorum ambagibus ægre
Dicta tulit. mandat uinclis et carcere claudi:
Affligiq; cibo tenui. uix fluminis unda
Vix simplex concessa ceres. inclusa tenebris
Orat: et in magna uersatur luce per umbras.
Sedula persephone mendacis imagine sumpta
Pincernæ Ichthyboli cui uox obscura procaxq;
Ingenium. tumidæ fauces: turgentia labra:
Diffusæq; aures et nasi plurima moles:
Signa uiri excordis missaq; furentis habena:
Pes breuis: et grandes proceri corporis artus:
Angustumq; caput: frons multo obscura capillo.
Hic erat in magica regi comes unicus arte.
Fatur: et obscuris uocem de naribus haurit.

Virginis unius q̃d tanti pendim᷑ ora
Rex romane, rudes inter facunda uideri
Garrulitas indocta poteſt. nos proelia docti
Militiamq; ſumus. ſi dimicet enſe uel haſta
Nemo ex hoc numero tali fugiturus ab hoſte eſt.
Verum hoc non ferro bellum ſed uoce gerendũ.
Nemo ẽ omnis homo: non omnes omnibus arteſ.
Collige finitimis claroſ ex urbibus omnes
Rhetoraſ: et quibus eſt romanæ copia linguæ.
Audiat hoſ mulier de relligione loquentes:
Et pudeat carpſiſſe deos: exploſa Dione
Aeneadum matri et noſtro det thura Quirino.
Si neget: impietas ferro plectetur et igne.
Perſephones omni placuit ſententia menſæ
Et ſimul a toto coetu laudata ſedentum.
Nam ſoliti ludos celebres inferre theatris
Talia romani curant ſpectacula ciues.
Mittitur ad Solymos: ad Idumeos: et Erembos:
Ad claram Zenone Cyprum: licet æquora uentus
Tollat: et albentes ueniant ad littora fluctus.
Regia contemnit leges et frena libido.
Mititur ad Schediæ campos: Mendeſiaq; arua:
Hermopoliſq; lares: ad aquoſam Naucratis oram
Necropolim: et claram Menelai claſſe canopum:
Qui uocet eloquio inſignes fandiq; peritos.

Proemia uictori statuit uasa aspera gemmis
Aurea: purpuream uestem lauriq; coronam.
Interea cupidus regni Maxentius alto
Corde uolutabat Romam. cupit ire per undas
Nauigio celeri: patriæq; inuadere fines.
Sed piceæ nubes et hyems contraria nautis
Impediunt cursus. Aquilo bacchatur: et Eurus
Importunus agit pluuias: freta concita clamant
Nec spes ulla uiæ superest nisi uere reuerso:
Nam q̄q̄ hybernis nonnunq̄ tuta diebus
Aequora sint dubio tamen inconstantia coelo.
Propterea inflatum rabies abscondita pectus
Rodit. ab imperio exclusum dum se uidet undas
Execrat: et uentos et singula numina ponti:
Doridaq; et natas: cum matre palæmōa. Glaucū.
Prothea. et oceanum cum coniuge. uela ratesq;.
Concitus in mitem parat eructare puellam
Conceptum uirus: tacitaq; incenditur ira.
Non secus ac circumpositis hastilibus ardet
Cæruleus serpens: et aperta fauce uenenum
Colligit. igniuomisq; oculis atq; auribus altis
Sibilat. et tetram diffundit in aera pestem.
Sic furit impatiens cæsar. iuuat ignibus ignes
Persephone. modo nycteridē modo nycticoracē
Fugit: et hoc acri premitur Maxentius oestro.

Perdius et pernox. animum quoq; somnia uexāt.
Arduus æoi mons est titanis ad ortum
Mons asiæ libyæq; sedens cōfinia iusta
Et quasi cōmunis limes caput erigit altum
Assyrios arabesq; uidens ægyptiaq; arua
Vertice de summo. Casium dixere. sepulchro
Romulidæ magni et celebri iouis inclytus æde:
Huc oblectandæ studio per littora mentis
Fertur equo Cæsar. triduoq; in rupibus altis
Delituit magicis exercens carmina signis:
Ichthybolusq; comes: tenuiq; abscondita nube
Persephone: et tacito profert mendacia risu.
Interea coniunx uultu uerbisq; puellæ
Capta moras non fert: sed mox absente marito
Opportuna uidens data tempora nocte silenti
Cum duce porphyrio qui prestantissimus armis
Cyrene prefectus erat: sed uenerat illis
Milite cum multo sacrum ad solenne diebus
Tendit ad horrentes obscuri carceris umbras
Et tenui densam superat uix lumine noctem
Ignis: anus cornu clausum quem preuia gestat.
Hostia claudebant: aditum tria ferrea magnis
Vectibus: et squallere situ locus ante solebat
Terrefico. nigra fornix caligine tinctus.
Humidus: et nitrea paries lanugine candens.

Marmoraq; assiduum sẽper lachrymantia rorem
Et iam cardinibus primo de limine uersis
Impulit ignotus nares odor omnia uincens
Quæ reges unguenta syri persæq; solebant
Delitias inter gemmis includere et auro
Talia seu mallent proprios seponere in usus
Seu dare natarum muliebri scrinia mundo.
Mox rimis illustre iubar clarescere uisum
Quod duplices abigat noctisq; et carceris umbras
Attoniti pressere pedes.et lumine tecto
Auribus arectis pendent:audire loquentes
Concentum q; lyræ exilem uocesq; canentum
Pertenues uisi.Raptæ dulcedine mentes
Per longas immota moras uestigia figunt.
Talia coelestes animi solatia castis
Indulgere solent:terræ contagia postq̃
Dedidicere graui scelerum de turbine sanctam
Deducti ad mentis requiem atq; silentia claustra.
Prolata mox luce fores reserantur:et ipsam
Compedibus uinctam duris gelidaq; grauatam
Mole catenarum et grauia inter saxa iacentem
Ieiunam tremulamq; gelu uidere puellam.
Quod neq; myrmidonum qsq̃ dolopũue nec ipse
Phallaris aut duri miles busiridis ausit
Non diomedeus stabula inter sæua minister

Hoc ferus infandi sceleris Maxentius auctor
Indignus qui uiuat agit. Clementior ipso
Crudeli regina uiro charissima uirgo
Dixit in has tenebras quæ te fortuna redegit?
Cur tali ærumna tantoq; horrore sepulta es?
Quis tuus iste deus qui te tam tristia iussit
Vincla pati? Cur uis teneræ miseranda iuuentæ
Perdere felices istis cruciatibus annos?
Ad quam subridens oculis cum uoce leuatis
Virgo ait: infectæ fulgenti murice uestes
Ante cadis rapidos ignes patiuntur ahenis
Quã celebres usus habeant: regumq; ferantur
In thalamos. prius accensis fornacibus aurum
Soluitur in riuos et multo uapulat ictu
Quam gremio suaues epulas et uina capaci
Accipiat. multo subiguntur uerbere farra
Ante fatigatis q̃ sint alimenta colonis.
Mens humana sui sub inerti pondere pressa
Carceris et terræ latitans in mole caduca
Non nisi per luctus et lamentabilis æui
Supplicia æternos mundi sortitur honores:
Non aliter fecis luteæ contagia possunt
Abradi: imbibitas sordes animoq; receptas
Hæ reserant artes: nec te regina uoluptas
Si ueri tibi cura boni: si cura salutis

Perpetuæ fallat: blanda sub imagine semper
Ingreditur. nardi succos unguenta sapores
Mellifluos præfert uultuq; applaudit amico.
Sed nihil est sine fraude: latent sub melle uenena:
Quæ postq̃ imprudens biberis fugit illa repente
Læta dolis. manet infixum sub pectore uirus.
Dic ubi nunc illæ: quarum uulgata theatris
Crimina concultãt probitatem humanaq; corda
Mortiferis abigunt studiis; Briseis. Elisa.
Phyllis. et Oenone. Sappho. Chryseis. et Helle.
Tyndaris. et mater. Medeaq;. Pasiphaeq;.
Atq; meæ Cleopatra domus graue d̃decus? omnes
Vt duxere breues foedis in sordibus annos
Ad stygios uenere lacus: terræq; sub umbras
Forma uoluptates et opes et gloria regni
Non ualuere sequi dominas: post funera nulla ẽ
Disparitas animis: nisi quam dum uescimur aura
Disparitas morum inducit. si cernere fas sit
Aethereos regina lares et limina diuum:
Occidet omnis amor uitæ mortalis: et ultra
Nulla dies posset curis abducere uanis
Altius afflatam diuino numine mentem.
Nec nisi per multos uoluit deus esse labores
Ad sua regna uiam. nec sidera segnibus offert:
Sic nos ipse suo noster princepsq; paterq;

Admonet exemplo christus: qui brachia ferro
Transfigenda dedit: plantasq; et pectus apertū.
Ipse uidens hominem antiquis erroribus actum
Immersumq; altis tenebris non posse reuerti
Ad coelestis iter patriæ: et simulachra deosq;
Marmoreos colere et uili se credere ligno
Venit in hos artus: et aperto lumine noctem
Abstulit horrendam: atq; uagos collegit in unum
Iusticiæ et fidei callem quo sancta nepotum
Posteritas adiuta domos intraret olympi.
Sed tuus hic cæsar diuum respōsa sequutus
In uerum mouet arma deum: multosq; trucidat
Christigenas: qui mox ut deseruere caducū
Corpus in ætherios ignes et sidera tendunt.
Ipse autem infelix omniq; miserrimus æuo
Se grauibus mergit poenis: et more gigantum
Pugnat ut excelsos trahat in sua pectora montes.
Nunc delubra iouis nocturnaq; consulit exta:
Et sibi promittit sceptrum tarpeiaq; regna
Ambit: et ignauo sperat succædere patri.
O fragiles curæ o dominandi insana libido:
Quot lariis nuribus lachrymas quot funera romæ
Quot cædes dabit illa dies: cum dignior ipso
Missus ab occasu princeps insignia christi
Qui feret ommissis aquilis latissima solus

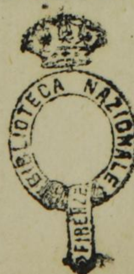
Regna gubernabit. christoq; auctore potitus
Imperio christi leges extollet ad astra.
Vir tuus arma ferox capiet: sed marte sinistro
Corruet: et tristes erebi rapietur ad umbras.
Quare age ne nostros luge regina dolores:
Sed magis ærumnas et formidanda mariti
Damna tui: prolisq; tuæ: stragemq; tuorum.
Namq; ego si paulum afflicto sum corpore pressa
Nil tamen est in me flendum mihi: sidera carcer
Parturit iste mihi: faciunt tormenta beatam
Et iam finis adest: noctem iam terminat ortus.
Lucifer: et clari facies aperitur olympi.
Sic ait. auditas quasi quædam oracula uoces
Cum duce Porphyrio uoluens regina sibyllam
Coelitus afflatam nec uerba humana sonantem
Extimat: et paucis sic est affata puellam.
Credimus o uirgo coeli te arcana tenere
Nec te tanta pati nec te sine numine fari.
Credimus et christo tecum: uolumusq; salutis
Participes tantæ fieri. Clarescere Christus
Incipit: et totum late regnare per orbem.
Omnia christus habet: rubet omnis saguie tellus
Innocuo. memini Romæ uidisse gregatim
Christigenas duci: et quosdam periisse ferarum
Morsibus: et quosdam gladiis: i flumine quosdã.

In mare complures fodienda ad marmora miſſos.
Flumina terra fretum fuſo ſacrata cruore
Numen habent chriſti: debētur et omnia chriſto.
Vidi ego Cæciliæ poenas: et flebile ſanctæ
Funus Anaſtaſiæ uidi: Euphemiæq; dolores.
Tyburti fratriſq; necem. Crudelia nobis
Vulnera Chryſogoni ueniēs narrauit ab Iſtris
Nuncius: et fateor lachrymæ cecidere tepentes.
Hippolytus laniatur equis. laurentius ardet.
Nec ſuperare uirum flammæ neq; ferrea poſſunt
Verbera: ſic emitur coelum: ſic inuidus orchus
Vincitur: et nulla eſſe poteſt uictoria maior.
Iam mea terruerant crebræ corda intima mortes.
Et tanta horrebam paſſim lamenta: uirumq;
Sæpius increpui: uerum furibundus et atrox
Nec ſeruare modum miſeris neq; parcere nouit.
Viderit ipſe ſuam ſortem. Nos caſtra ſubimus
Chriſte tua: et poſthac tua numia ſola ſequemur.
Pauca pati ſatius: breuibuſq; æterna parare
Gaudia ſuppliciis: q̄ dum fugientia fruſtra
Complexi bona conamur retinere laborem
Perdere: et īfernos demum deſcendere ad amneſ.
Sic ait. et rubro ſurgebat ab æquore fulgens
Lucifer: et Caſium rutilans aurora cacumen
Luce colorabat crocea. Regina comeſq;

Porphirius fletu madidi rediere per umbras.
Nona dies aderat. turba stipante tyrannus
Affuit: at decima subierunt moenia luce
Rhetores acciti uerborum ambage parata.
Arduus ad leuam portum subeuntibus alta
Rupe locus surgit phariæ contrarius arci
Vnde licet totam claris prospectibus urbem
Subiectasq; rates sinuosaq; littora portus
Et procul in Cyprum fluctus spectare natantes.
Hic fuit Antoni cum iam Cicerone perempto
Victus ab Augusto ciuilia poneret arma
Regia: mox iterum renouata in littore pugna
Fractus in has fugit latebras: noua moenia Cæsar
Nicopolim dicens statuit: monumentaq; uictor
Inclyta pelleis posuit contermina portis.
Hic igitur positis amplissima sedibus aula
Cingitur aulæis: longo uelamina tractu
Accipit et picto paries uestitur amictu.
Hic Ninus et coniunx sexum mentita uirilem
Coctilibus muris babylona Semiramis ambit.
Assyrii reges persæ mædiq; sequuntur.
Hic Cyri genus et pugnæ funusq; cruentum.
Et Thomiris uultu scythiæ regina superbo
Sanguineum regis caput insertabat in utrem:
Id quoq; subscriptum grais epigramma figuris

Debita ſanguineo mors ſanguinolenta tyranno.
Hic Iouis et Semeles gangetica filius arua
Vaſtat: et imbelles inuoluit cædibus indos.
Miles Alexandri longinquum nauigat æquor:
Diues et emiſſis petitur Taprobana mergis.
Namq; polus gemina qui circumſcribitur arcto
Occidit: et gelidos illic non porrigit ignes.
Sidera ſunt illi nobis incognita coelo
Quæ diuerſa creant illis animantia terris
Diuerſoſq; hominum mores aliumq; colorem.
Quando dies illis oritur denſiſſima nobis
Nox ſilet: et medio uoluuntur ſidera lapſu.
Huc igitur romana cohors cum rege latino
Septaq; multiplici regina ſatellite uenit
Certamen uiſura nouum: et ſine nomine turba
Plurima. Subſtratis aurata tapetibus alto
Fulget ſella loco: quam uix Maxentius oſtro
Splendidus et gemmiſ late rutilãtibuſ intrat.
Quinquaginta acres animis linguaq; diſerti
Rhetores ad leuam poſitum aſcendere tribunal.
Pellitur e medio uulgus: ſedere latini
Ad dextram proceres. lagidæ tenuere ſiniſtram.
Ordinibuſq; ſilent completa ſedilia longis.
Ingreditur uirgo tanti cartaminis auctor
Quã circũ magno Naſamon ſtrepit agmĩe lictor

Gens fera gens immanis agens ex æquore predas
Cum miseros aquilo iacit in uada syrtica nautas
Splendida lucifero similis Catharina nihilq;
Extenuata fame et roseo spectabilis ore.
Nam deus ut sæui torqueret pectora regis
Illius ambrosia uultum frontemq; comasq;
Tinxerat et totam coelesti afflauerat aura
Iussa sedet. trabs alta ligat pendentia pugnæ
Proemia: stant uersis arrecti uultibus omnes.
Cuncta silent: regis nutu data copia fandi.
Talia tum primus sumpsit primordia Rhetor.
Maxime romulidum Cæsar: quem iupiter unum
Deligit: immensi cui sint consortia regni.
Non ego dicendo laudes æquare deorum
Posse puto: neq; enim fas id mortalibus ullis.
Sed ne tanta leues uerbosa licentia linguas
Inflet ut in superos passim conuicia iactent
Pauca loqui suasit pietas: causamq; tueri
Coelicolum: qui te Cæsar romanaq; regna
Præcipuis tollunt studiis. qui barbara tandem
Ausoniæ sanctis domuerunt legibus arma.
Maximus hic orbis gemino qui nititur axe
Quem decorant æterni ignes: quem circuit ardēs
Lumine perpetuo Titan germanaq; phoebe
Nil ioue maius habet. sedet alto in uertice mundi

Tartaraq; et terras complexus et æquor et auram
Imperio æterno regit omnia iupiter implet.
Omnia mente gerens animo procul aspicit omne
Tempus: et incumbens cubito uigil excubat: ipsi
Nulla quies et summa quies: ab origine factum
Seruat opus: sempq; nouis noua corpora formis
Suscitat: ex astris animas uitalibus haurit
Quas in membra pluat: mox uitæ munere fũctas
Euocat ad coelos iterum. post tempora soli
Nota sibi rursum emittit rursumq; reducit
Hoc opus est qđ fine caret: sed summa uoluptas
Ipsi operi coniuncta quies æterna uocatur.
Ipse sibi tantae molis ne solus habenas
Flecteret ut tanti facerent communia regni
Gaudia progenuit natos: quos sustulit inter
Sidera ut ex alto curent mortalia coelo.
Sic uenus et pallas sic mars seriesq; nepotum
Surgit: ut Aeneas et Romæ conditor urbis
Romulus: et claro stellatus in æthere Cæsar.
Indigetesq; alii: quorum tutela iacentes
Mittitur in terras. Meritis pro talibus ipsi
Cum dare nil melius possint fumantibus aris
Thura ferunt homines: onerantq; altaria donis.
Templa locant: tantoq; deos testantur honore.
Hinc Ephesi moles. dodoneæq; columbæ.

Hinc hammonis opus clariiq; oracula phoebi
Et lyciæ sortes: et delphica phocidis antra.
Namq; hominū miserata graues pia numina curas
Dant uariis respōsa modis. instantia bella
Insidias pestemq; monent casusq; sinistros
Ingruere. humanis nunq̃ tacuere uocata
Suppliciis. tumidus Mædo cum milite graios
Opprimeret Xerxes miserantum oracula diuum
Vincendi docuere uiam. cum punica bella
Cladibus innumeris italos romanaq; regna
Concuterent diuum phrygio de littore mater
In latium translata grauem sedasse tumultum
Dicitur: auspiciisq; deæ uicisse latinos
Et nedum eiecisse suis de finibus hostem:
Sed libycos etiam ferro flammaq; penates
Vastasse: atq; armis birsam euertisse potentem.
Quid referam auxilio iouis et iunonis ab arce
Deiectam senonum gentem: et capitolia forti
Diuorum protecta manu: pestemq; repulsam
Moenia cum phoebo satus atq; Corōide nympha
Versus in effigiem colubri romana petiuit:
Quo fit ut impietas atq; irreuerentia diuum
Sit scelus horrendum: et nullo delebile sacro:
Sacrilegas odere manus: odere superbos
Numina. Tantalidis natos latona peremit.

Iupiter anguipedes congestis montibus ausos
In superos tentare uiam. curruqꝫ uolanti
Eolidem aggressum tonitru simulare fragorem
Fulmine deiecit. toruæqꝫ Lycaona regem
Induit ora feræ. nudus cute Marsya phoebum
Repperit ultorem. temeraria sensit Arachne
Pallada cæcropiam. mentitæ pergama troiæ
Ira tridentiferi perterruit Enosigei.
Sed quid ego annitor phoebo supaddere lumē?
Ista satis fulgore suo sententia nota est.
Et scelus a superis habet et sua proemia uirtus.
Quare age conceptum uirgo depone furorem:
Nec tentare deum genus infeliciter aude.
Est thalamis prelata uenus prelata puellis
Nubilibus. tædas nisi sis pertesa iugales
Sit tua cura uenus. qđ si seruare pudorem
Virgineum mauis tibi sit tutela Dianæ.
Numen utrunqꝫ pium. tua q iam possidet orbē
Vota secundabit cæsar. quid pallida moeres
Pone metum uirgo infelix. resipisce parumper.
Pro generis splendore tui connubia cæsar
Clara dabit. nam te Lagidarum a sanguine ductā
Cōmemorant. proauos semenqꝫ imitare paternū
Et cognosce deos quos agnouere parentes
Ante tui. quisnam nugas persuasit aniles

Vt genitum obſcura ſegniqꝫ propagine Chriſtū
Numen habere putes? mundus coniurat in omneſ
Chriſtigenas. iam terra rubet iam ſanguine pōtuſ
Spumat: et ex toto genus hoc exploditur orbe.
Et tu docta bonas artes ſata ſanguine regum
Et formæ ſplendore nitens: gratiſſima tantis
Principibus magnæ domino gratiſſima Romæ.
Et modo florentes annos ingreſſa iuuentæ
Sponte tibi mala tanta paras? uis ferre latentes
Carceris obſcuri tenebras. uis ferre catenas
Extremamqꝫ pati ſæua inter uulnera mortem?
Ah miſerere tui ſaltem: miſerere tuorum:
Deſertæ miſerere domus. lamenta preceſqꝫ
Ne contemne tuæ gentis. depone rigorem
Marmoreum uirgo. nec contra iura deoſqꝫ
Foemineas extende manus. tibi gloria uictæ
Maior erit q̄ uictrici. ſpes unica tanti
Sanguinis extingui prolem patiere tuorum?
Carminibus tua corda malis poſſeſſa retardat
Chriſtus: et haud cōpos mentis cognoſcere ſancto
Non ſineris monitus: ſed mox ut martis ad arams
Numen adoraris pulſa calligine tollet
Libera mens oculis. et te tua limina læto
Accipient uultu reducem. qd lenta reſiſtis?
Rumpe moras. nec te clementia Cæſaris ullum

Ad ſcelus inuitat: nec ad importabile pondus
Vrget: opus leue iucundum. laudabile ſanctum
Imperat: id proceres optant. id ſupplicat omnis
Vrbs tua. Quid tantis et ſola et foemina uotis
Non parere potes? da thura calentia Marti:
Dux tibi Cæſar erit: nos te comitamur euntem.
Sic ait: et Cæſar nutu aſſentitur et ore.

Secundæ Parthenices. Liber. iii.

r EGIA Progenies fixis immota manebat
Luminibus turri ſimilis quã ſaxea moles
Suſtinet: atq; omnẽ fert icõcuſſa ꝓcellã.
Et tali aſſurgens ſermone ſilentia rupit.
Si mea mens ullo poterat ſermone moueri
Hoc fateor compulſa foret: namq; omnia rhetor
Attigit humanum quibus eſt mutabile pectus.
Et factum ſatiſ eſt arti: ſi inuicta remanſi
Diuinæ hoc uirtutis opuſ: ſi numen abeſſet
Victor erat: grauibus potui ſuccumbere dictiſ.
Victriceſ habeant lauros prolataq; pugnæ
Dona: ferat uirtus et non fortuna coronam.
Quoad potuit fecit: potui ſine numine uinci.
Sed mihi numen adeſt quo mens arrepta moueri
Neſcit. ad Euphratem potius ſua flumina mittet

Eridanus : Thyberim Tagus ĩfluet : Abdua Nilũ :
Ante et Pyrenes Rhodope iuga mittt ad arces :
Taurus ad Atlantem fugiet : Carmelus ad oſſam :
Quã mea ſanctus amor Chriſti præcordia liquat.
Quã marti et gelidis ponam libamina ſaxis.
Nec ſuperos odi nec numina ſancta nec aras
Numinibus ſacras. uerum quæ numina uanum
Vulgus ait tenebroſa ſequens ueſtigia patrum
Numen habere nego : teneat ſi iupiter arcem
Aethereum quis templa ioui quis ſacra negabit ?
Spõte ego thura ferã. Veneris (ſi numẽ haberet)
Numen adorarẽ. Phoebum ſequar atq; ſororem
Si ſoror et phoebus dei ſunt. uenerabimur aram
Palladis æthereo pallas ſi nata cerebro.
Impius et mergi dignus phlegethonte ſub imo
Sacrilego quicunq; deum ſermone laceſſit.
Sed uetus et toto iam uulgatiſſimus orbe
Mortales inter miſeros efferbuit error
Atq; aliter q̃ res habeat ſentire coegit :
Somnia nec refero : ſed qđ narramus aperta
Monſtrari ratione poteſt. Dic optime Rhetor
Quis fuit ante iouem : qui lucida uolueret aſtra ?
Qui regeret coeli curſum : qui clauderet undas
Littore : qui læto ueſtiret gramine campos ?
Mundus enim fuit ante iouẽ : qui raptus ab ipſa

Fauce patris coribantum opera tranſlatus ad Idā
Gnoſiacaſq; domos creteo creuit in antro.
Iupiter eſt igitur proles humana: propago
Eſt humana iouis: nullum fecere qđ ipſos
Eſſe deos teſtetur opus. furta arma rapinæ
Stupra doli fraudes opera hæc preclara deorum.
O inſanæ hominum mentes: quæ credere diuos
Artibus his factos potuere: ardentis olympi
Artificem fecere hominem: dementia nulli
Admitenda uiro. Deus eſt æternus: et ingens.
Nec cōphenſus adhuc: nec quæ cōphēdere poſſit
Mens eſt ulla deum. Simplex eſſentia nullis
Intercepta locis non circumſcripta figuris.
Vnus et in plures nunq̄ diuiſus: ab omni
Condicione procul noſtra. mortalia nedum
Omnia uerum etiam uincens coeleſtia longe.
Solus hic immenſum fecit non iupiter orbem
Quicqd hēt phlegethō qcqd caua uiſcera terræ
Quicqd ineſt pelago qcqd ſecat aera pennis
Condidit: et ſolus totum hoc opus ipſe gubernat.
Quæ narras de prole iouis de ſtirpe deorum
Scænica ſunt leuibus uulgo recitanda poetis
Exhibitura iocos populo plauſumq; theatro.
Iupiter et proles ita ſunt in ſidera lati
Vt fera ſyluoſæ nemees: ut portitor helles

Portitor Europes. Auriga. et Iasonis Argo.
Pegasus . arctophilax. et raptis miluius æxtis.
Cæsareusq; thronus. coma regia. procyon. ursæ.
Coruus. olor. lepus. ara. canis. lyra. cãcer. et urna.
Atq; aliæ coeli formæ: quas græcia mendax
Finxit: et audaci uatum facundia cantu.
Non ita naturæ speculati arcana sagaci
Ingenio sensere uiri: quos attica tellus
Quos iudæa tulit babylonq; antiqua magorum
Clara rudimentis: bragmanarumq; reposto
Ora iacens mundo nudis uicina sophistis.
Primus Anaxagoras quadam coelestia dixit
Mente regi. non ille iouem non ille mineruam
Non Maia Semeleue satum præfecit olympo:
Non hominum quẽq̃: breuibus qui tanta lacertis
Corpora perpetuo nequeat conuoluere gyro.
Aethica cæcropias docuit qui primus athenas
Insignis uirtute senex simulachra deosq;
Risit: et hic sophiæ princeps ab Apolline uestro
Dictus. et iccirco iussus potare cicutam.
Matre Perictonia ueniens a stirpe Solonis
Clarus Aristocles humeris plato dictus ab amplis
Cum comite Eudoxo nostrã peruenit ad urbem.
Quicqd ab habramo nostri didicere parentes
Transtulit ad graios: et ab his Academia terris

Orta deos plures aufert. unumq; fatetur
Artificem mundi dominatoremq; deumq; .
Magnus Aristoteles hominum figmenta perosus
Lyncea in æthereos attollens lumina tractus
Vidit in hac unum mundi testudine numen.
Et coluit. patrios ideo fugisse penates
Euboicosq; lares fertur petiisse: diemq;
Calcide supremum longa clausisse senecta.
Hic deus errantes miserans in imagine nostra
Venit: et istorum fraudem detexit et artes
Spirituum sacros quibus indulgetis honores.
Hic deus. hunc unum colimus. uobisq; colendū
Dicimus. At plures luci præferre tenebras
Et coelo phlegethonta uolunt: et funera uitæ.
Huius in aduentu uester trepidauit Apollo
Squallidus: et uultu radios contraxit opaco.
Tum cecidere deum statuæ: simulachraq; miris
Sunt contrita modis. uestri meminere parentes.
Hunc solymi uates perhibent uestræq; sibyllæ
Sæcula facturum lustratis aurea sæclis.
Huius ob imperium æternum promissaq; genti
Regna suæ nec forma meos nec sceptra nec ætas
Sollicitant animos. bona nec mortalia tanti
Ducimus. hoc etiam uestri docuere poetæ.
Nam quid Lyriopes et grai filius amnis

Vos aliud docuit. fragilis q̄ noxia formæ
Blandimenta malis præbere incendia curis
Et sibimet nec solum aliis inferre uenenum?
Et quid opes aurumq; Midæ monuere? qd ausus
Quid phaethōtis equi? nisi qđ uota īproba regū
Diuitiæq; abeunt pessum, secumq; ruinis
Inuoluunt grauibus reges regumq; ministros?
Dicite, Plutoni ueterum prudentia uatum
Cur subiecit opes? forsan quia uiderat aurum
Ex ima tellure trahi. sub montibus altis
Aes latet, argenti decor est in uiscere terræ,
Betica testatur regio Pactolus et hermus
Astipulantur, agunt etenim flauentis harenæ
Diuitias, fuluumq; trahunt cum piscibus aurum.
Et quia sub terris ditem regnare uolebant
Quæ tellure latent diti attribuere profundo,
Forsitan hæc fuerit ratio quæ mouerit illos.
Altera se nobis longe praestantior offert
Ad mores inuenta bonos. studiosa salutis
Consona dogmatibus nostris. Concædimus ergo
Diuitias orcho: quia sunt fomenta malorum.
Et scelerum instrumenta: quibus subuertit omne
Iustitiæ robur, coecos quibus itur ad amnes
Sulfureosq; lacus regnum implacabile ditis.
Non aliam ob causam mundi saluator iniquas

Appellauit opes: et lucra ferentia mortem
Distribuenda pios hominum mandauit in usus.
Discite uestrorum monitis contemnere quicquid
Est mortale: omnem regna in coelestia curam
Ferte. nec aetati: fluxae neu fidite uitae.
Mobile tempus abit: mora nulla fugacibus annis.
Nunc quoque dum loquimur Caesar tua praeterit aetas
Anxia: nec gelidam tardat tua purpura mortem.
Finis erat uerbis: uno cum rhetores ore
Nil ueriti regem (res admiranda) superbum
Sacrilegum quiddam simulachra deosque fatentur.
Incestumque Iouem. subitoque afflata repente
Numine tota cohors uictorem extollere christum
Coepit: et in summam fidei prorumpere laudem.
Torua supercilio Maxentius ora minaci
Tollit: et accensus flagranti corda furore
Elata uocat arma manu. citus arma satelles
Admouet. accursu proceres tenuere citato
Talibus ardentem furiis. Subuersa tumultu
Omnia praecipiti. Postquam sedata parumper
Ira. leues animos dixit quae mouit herinnis?
Quis malus inuasit nutantia pectora daemon?
Ergone foemineae potuerunt uertere nugae
Vos quoque? uos inquam quos deffendenda deorum
Causa peregrinis ad nos contraxit ab oris.

Hoc honor exhibitus nobis hoc doná merentur
Hoc suspensa tolo? sic nos sic omnia Romæ
Numina negligitis? quæ tanta ignauia? multos
Vna puella uiros superat. proh dedecus: inter
Millia tot prestantum hominũ certaminis huius
Præmia fert mulier. sic rex. concorditer omnes
Respondere uiri. quid nos terrere minando
Niteris? illabi manifestum in pectora numen
Sensimus: et rutilare sacro caput illius igne
Vidimus: et labi flammas ex ore loquentis.
Vincimur a superis: et uicti ponimus arma.
Da ueniam Cæsar. Christi transimus ad aras.
Iupiter et proles et numina falsa ualete:
Cæsaris extemplo facies excanduit: ardent
Lumina: labra tremunt. rauco clamore ministros
Conuocat infandum facinus iubet: ore tragoedo
Atq; sophocleo scelus enarrabile cantu.
Tollite sacrilegos clamat: iugulate deorum
Sacra profanantes. auibusq; epulanda per agros
Extra date. hæc illis sint premia: uadat ad urbes
Fama peregrinas: tantæ uictoria pugnæ
Has habeant lauros. hæc gloria segnibus esto.
Ite rogũ ingentem struite: et date corpora flãmis:
Et cinis æquoreas uento rapiatur in undas.
Talia fulmineo iaculans late intonat ore:

Attoniti tremuere omnes. feralibus armis
Circumfusa cohors uinctos prætoria ducit
Rhetoras: et magno circumstrepit agmine miles.
Voce recedentes tali Catharina monebat
Ite triumphales animæ: superate tyrannum.
Ite alacres. hodie uobis reserantur olympi
Limina. momentum mors est. ubi transiit æther
Panditur: et liber petit ignea spiritus astra.
Ite domos coeli sanctosq; intrate penates.
Ite. sequar. nec uos sacri iactura lauacri
Terreat: abradet scelus omne salutifer ignis.
Nec mora. comportant alii sarmenta trabesq;
Materiam arentem: et syluæ uirgulta salignæ.
Et piceas alii pinos et odora cypressi
Robora iuniperi ramos. campoq; patenti
Construxere pyras. adipem fomentaq; flammis
Plurima subiiciunt: oleæq; liquoribus addunt
Sulfura certatim: coit omnis turba: uiæq;
Eructant hominum turbas. uelut aggere fracto
Cum Padus in uirides spumanti uortice campos
Insilit euertens segetes: spemq; obruit anni.
Subiecere faces. salit ardua flamma comamq;
Spargit: et in nubem fumi glomerantur opacam:
Corripiunt uinctos bini: stringuntq; retorto
Fune manus et fune pedes: iaciuntq; per altos

Ingenti clámore rógos. furit ignis: et ardor
In mentum salit atq; comas stridore corusco.
Tanta sacerdotes alacri spectacula uultu
Conspiciunt: tabulisq; iuuant incendia iactis.
Cæsaris extollunt animos: urgentq; ministros.
Et rediisse deum libamen et orgia gaudent.
Extinctis mox busta uiris cecidere: nec artus
Incineres abiere: togas et corpora lambens
Leniter abstinuit uiresq; cohercuit ignis
Ipse suas sanctos ueritus tractare. sepulchro
Christigenæ intrepidi sublata cadauera ponunt
Suppliciter flentes: et tristia funera ducunt.
Cædis adhuc auidus Cæsar: nec crimine tanto
Territus at multo madidus post prandia baccho
Mandat ab obscuris foribus coecoq; reuulsam
Carcere uictricem mensis astare puellam.
Illa catenarum strepitu per lata sonante
Atria nil pauitans duri subit ora tyranni.
Composito uultu et frontis feritate parumper
Víx tandem posita ficto rex pectore fatur.
Regia progenies uirgo tua maxima uirtus.
Insigni nobis hodie certamine nota
Conciliare potest tibi me: nisi nostra uereri
Sacra negas. uersis igitur palinodia uerbis
Est dicenda palam. neu te male numina perdant

Eſt placanda deum dictis melioribus ira.
Illa qd his iterum nugis me uertere tentas?
Cæſar ait. Tu ſaxa colas: ſine numina nobis.
Forſan honoratis lapides: quia creditis olim
Deucalioneis homines de cotibus ortos.
Talibus accenſus dictis Maxentius altum
Ferrea clamabat date uerbera. uerbera lictor
Expedit: et nudos humeros ac pectus apertum
Virginis inuadens crebro ferit impius ictu
Innocuum corpus. miti gemit ore: deumq;
Alloquitur uirgo, noſtri cape ſancte cruoris
Primitias. animum ſerua. ſit uictima fluxum
Corpus: ut Habramus ſeruato pignore ſacrum
Fecit et illuſtrem pecudis cruor imbuit aram
Sic mea ſeruata caro concidat hoſtia mente.
Sic ait. ex oculis lachrymæ fluxere tepentes
Ora genaſq; rigant. largus de uulnere ſanguis
Labitur: et terram cædes effuſa cruentat.
Supplicio affectam tali iubet ire ſub umbras:
Nullaq; biſſenis præberi alimenta diebus.
Vertitur abſtergens oculis gemebundaq; pectus
Velat: et in noctem lachrymans deſcendit opacã.
Eſt locus æoos phoebi naſcentiſ ad ortus
Arduus attollenſ uicina cacumina coelo.
Thraicia maior rhodope ſublimior oſſa

Pelion æmonium superans et culmen olympi
Caucaseasq; niues ubi sunt iuga maxima Tauro.
Illic perpetuo uernantia gramine rura
Perpetui fructus æternaq; gratia florum.
Vernaq; temperies sẽper: sine nubibus aer
Lympidus. Auster abest. boreas nõ sibilat. Eurus
Exulat. occidua Zephyrus non murmurat aura.
Hic primæua qes homini ieiuna priusq̃
Infelix uetita uiciasset guttura fruge:
In medio fons est lato pulcherrimus orbe
Quatuor unde fluunt occulto flumina cursu.
Nam tria secretis delapsa meatibus arcton
Versus eunt: at mox uerso reuocantur in austrum
Tramite. ad æthiopes. combustaq; solibus arua
Defluit assiduis quartum. Meroemq; refuso
Gurgite complectẽs menphitica regna peragrat.
Ad uitrei fontis ripas in margine læto
Sunt oleæ pingues. sunt medica mala. Cypressi.
Et semper uirides lauri. palmetaq; longis
Frondibus: et pini pingues: et myrtea sylua.
Sunt et odoratæ Cedri foecundaq; semper
Ficus: et uua graui pendens in palmite. pruna
Cærea. iuglandes. et amygdala. purpureumq;
Quod tulit arctois pomum Lucullus ab aruis.
Prata sub arboribus raris florentia semper.

Lilia.serpillum.Narcissus. amaracus.omne
Gramen odoriferū.uiolae.rosa.balsamus:arbor
Thurea.myrrha.thymū.buxus.terebithus . amo
Nardus.et Aiacis frondes rorisq; marini. (mū
Irriguos circum riuos sua brachia tendunt.
Innocui uitreo ludunt in gurgite pisces .
Vbera distendunt pecudes.hic nulla leonum
Semina.non serpens.nec cauda scorpius unca.
Omnia tuta.cubant lepores:nec bella nec ullas
Insidias metuunt:cantu nemus omne uolucrum
Personat:et florum per summa cacumina nectar
Libat apis. lectumq; cauis opus aggerat antris.
Nuncius ante pater summa quem miserat arce
Virgineo occurrens morbo casusq; futuri
Praescius inde fauos illis et mella diebus
Pomaq; decerpens dapis inconsueta ferebat
Xenia desertae trans æquora lata puellae.
Haec sunt illa quibus felicem pabula uitam
Helias et socii longaeua in saecula ducunt.
Omniaq; infuso curauit uulnera moly:
Moly:qđ omnigenis fecit deus utile morbis.
Nigra subest radix.uiridis coma. floribus albet.
Iam bissena dies ierat.reuocatur ab umbris
Ambrosium uultu referens Chatarina decorem.
Nec tenuata fame nec tristi squallida nocte.

Caesar ut aspexit solitum decus oris honesti
Fraude ministrorum pastam putat. aestuat. ardet
Vociferans. trepidat mugitu regia tanto.
Non secus ac nautae pelago cum turbidus imber
Ingruit: et rauco uolitat cum murmure nubes
Pulsa notho. tumet unda. micat pice nigrior aer
Ignibus: et tonitru ingenti tonat altus olympus.
Perdite custodes clamat uel mergite ponto
Tergore consutos. siculis uel adurite tauris.
Iussa citi Garamas Nasamon maurusq; facessunt
Marmaridæ. Psilli. Numidæ. quibus una libido
Sanguinis. accensos miseri raptantur ad ignes.
Vinculaq; iniiciunt pedibus. terraq; uolutos
Versatosq; luto et foedatos puluere terga
Ad tormenta trahunt; nihil illis mollia prosunt
Verba precum. lachrymæ nihil iter uerba cadētes.
Nil longi labor obsequii: uotisq; uocata
Numina nil prosunt. manet implacabile pectus
Regis et indomitum uirus medicamine nullo
Frangitur. o infelix quæ te inclementia Cæsar
Virgo ait innocuos homines torquere coegit?
Non ego terrenis epulis sed ab æthere missa
Sum dape pasta dies bissex. qui pabula genti
Per deserta dedit solymæ: cum uecta per undas
Aequore suspenso panchæos uenit in agros

Me quoq; certantem pro relligione fidemq;
Asserere audentem pauit sanauit: et ipsa
Parta salus opus esse docet coeleste. cicatrix
Nulla per offensos ferro depræhenditur artus.
Incipe sedata fieri clementior ira:
Et neq; sanguineo similem te finge Neroni.
Sed qualis Traianus erat: uel iulia proles
Augustus: qualesq; tulit gens flauia reges
Et patrem et natum. quorum uestigia debes
Sancta sequi si uis tanto succedere regno.
Dignus eris si iustus eris. clementia reges
Efficit imperio dignos. pro imanibus actis
Crudeli mercede deus tibi digna rependet
Proemia. crudeles superi crudeliter urgent.
Vicit foemineo facundia iuncta decori.
Sedatusq; parum Cæsar quo perdita Virgo
Vsq; Ioui differs inquit parere? iuuentæ
Nec miserere tuæ? Non te seruilibus utar
Obsequiis: nec eni id patitur tua forma nec ætas.
Assentire meis aliquando et subde rebelles
Imperiis animos. Quid me respondit iniquis
Sollicitas uerbis? turpi si pectora uoto
Foeda geris cur sanctum audes uiolare pudorem?
More suum coeno assuetus sordescere nunquã
Desinis: et mundæ nescis assuescere uitæ

Sic tua te instituit uenus: hæc documenta tuorum
Casta deum. Sunt hæc quibus assentire iubemur
Imperia? hi monitus? Vtrum tua prouida uirtus
Consulit utilius nobis, humanane iussa
An diuina sequi? Quod amas deus odit, et audes
Impugnare deum cum sis mortalis? ab urbe
Ciuibus hæc tam uana meis documenta tulisti?
Erubuit Cæsar, sceleris mens conscia non fert
Iurgia, non audet uultus attollere: seq;
Vertit ad Ichthybolū: et reuehi præcepit ad ūbrā
Carceris: atq; nouis traddi custodibus antrum.
Ichthybolus uero cui mens crudelis et atrox
Ingenium regi quidnam uulgaribus inquit
Hanc poenis terrere paras? sub sidere natam
Credimus hellæo, nam frons marpesia caute
Taurominitana asperior: rigidoq; adamante
Durior ausonios fasces nostrasq; secures
Ridet: et imperio diuum parere recusat.
Cædimus? an iustis dementem urgere flagellis
Præstat? et imperii causam diuumq; tueri?
Mollia non obstant duris: nec fortia possunt
Debilibus uinci, nec ligno saxa cauantur
Nec manibus muri, sed duro marmora ferro
Moenia contortis magno molimine saxis
Eruimus, si auferre paras a uirgine Christum

Finge rotaſ: magnæq; aliquot uertiginis orbeſ.
Et crebris armetur opus mucronibus omne.
Et radii cultros et curuatura rotarum
Ancipites habeant. Orbis contrarius orbi
Currat: et affixos uerſo ſecet impetus axe.
Perſephone immanes pœnas et ſæua docebat
Supplicia oculriſ uoluens corda impia formis.
Aſpera inhumanum flexit ſententia regem.
Quæritur in tota ſi quis foret urbe Perillus
Atq; Phereclea quiſq̃ præſtantior arte
Dedalus. aut auctor troianæ cladis Epæus.
Nox erat. et medium coeli ſtellata per axem
Cum Ioue ducebant nitidi ueſtigia piſces.
Maximus ætherei Chriſtus regnator olympi
Agmine coelicolum magno ſtipatus ab aſtris
Labitur: et niuei tranſit per cornua tauri.
Intrat ad humentes umbraſ et triſte baratrum.
Fit ſonus. et nigram ſubito lux aurea noctem
Diſſipat. apparent pulchra ſub imagine diui.
Primus Ioannes: humeros cui lucida ueſtit
Pellis: et aurati pendent in tergore uili.
Alter erat ſenior Petrus cui candida mento
Cæſaries geminæq; micant in pectore claues.
Tertius ardenti Paulus mucrone coruſcans
Igneus ore. ligant intextæ guttura gemmæ.

Quartus Ioannes aquila signatus amictu
Lucet in albenti: mentoq; et uertice canus.
Hi primi: sua quemq; ducem stant agmina circū.
Squallor abit: fulget paries. circumfluus aer
Fragrat: et armenio carcer lustratur amomo.
Tum uultu diuum dominus sic fatur amico.
Hactenus ex alto pugnam spectauimus orbe
Occulteq; tuis procul aspirauimus orsis
Fortibus. hæc claræ fuerint præludia pugnæ.
Nunc acie tota pugnatur et omnibus armis.
Macte et in extræmo palmam ne desere cursu.
Pars superest tibi parua uiæ. iam proxima palmæ
Curris. et apparet grauium supræma laborum
Meta. dies feret optatum tibi crastina finem.
Dixit: et ambrosia frontem perfudit et armos.
Et sic fatus abit: dulciq; adit æthera cantu.
Altera lux aderat. feralis machina coelo
Erigitur: populiq; foro concursus aperto
Cogitur. horrescunt uisu: et crudele fatetur
Id genus insolitum poenæ. de robore querno
Texitur: et bisex cubitis ascendit in auras
Pons: ubi uoluendos lictor se attollat ad axes.
Impulsi magnis strident conatibus orbes.
Rostratiq; micant gladii: curuisq; minantur
Dentibus. et paruo inter se discrimine distant:

Corpus ut affixum lateri e regione locatum
Discerpat latus: atq; uno secet omnia cursu
Membra leues subito procul eiaculanda p auras.
Terrificum incutiens animis structura pauorem
Aspectuq; nocens solo. super aurea sedit
Stragula: et a tecto spectat Maxentius alto
Coniugis extendens bacchatam ad cola sinistrã.
Protrahitur uirgo: quæ postq̃ immania uidit
Currere protensis armata uolumina rostris
Substitit: et presso suspexit sidera gressu
Sic memorans. Obsiste pater crudelibus ausis.
Percute dentatos orbes. ostende tyranno
Te ioue comtempto coeli terræq; potentem:
Infelix uideat contabescatq; uidendo
Quanta tuæ uirtus et q̃ta potentia dextræ.
Vix ea finierat gelida cum erupit ab arcto
Ventus: et ardenti resonans cum fulgure fulmen:
Grandineq; immixta nimbus calliginis atræ.
Disrumpitq; rotas. trabibusq; per aera pulsis
Maxima consequitur strages; quo territa uertat
Turba pedem noctis tenebris inclusa profundæ
Nescit: et attonitos frustatim machina labens
Opprimit: auditur clamor: sonitusq; ruentum
Impete cum magno trabium. periere ministri:
Quattuor ut fama est rapuit furibunda uirorum

Millia tempestas et lapsus ab aere turbo.
Vtq; dies claro detersit nubila coelo
Detegitur clades hominum. laniata per omne
Membra fotum. facies ustæ: conuulsaq; labra
Dentibus exertis: laceræq; per ardua uestes
Culmina tectorum. mixto fluit unda cruore
Quæ superant cladi lugent communia matres
Funera pelleæ. lamenta per omnia surgunt
Compita: in ingenti tota urbs ploratur aceruo.
Plæbis in occasu tantæ gauisa per auras
Persephone uolat. ac socios ac dæmonas omnis
Ad prædam ciet ex atris adytisq; deorum.
Illi precipites altis e turribus adsunt:
Corripiuntq; uagas animas. stygiisq; cohercent
Funibus in fasces: et in intima tartara uoluunt.
Persimiles aquilis quotiens uidere uolucres
Dulcibus e stagnis tolli: tenuemq; per auram
Nare cateruatim: campisq; inferre uolatum
Qua rigat effusis Mantoam gressibus urbem
Mintius intexens iūcis et harundine ripas.
Saucia iamdudum coeco regina dolore
Dissimulare nequit flagrantē pectore flammam
Sicq; uirum alloquitur. quæ te imanissime quæ te
Pestis agit? manifesta uides miracula: nec dum
Irritare deum cessas. tibi me quoq; Christus

Abſtulit: et uiuo crines in flumine laui.
Nec tua ſum poſthac. nec me reuerentia martis
Nec Iouis ulla tenet: tua ſint hæc numina. uincet
Chriſtus: et occumbes cum relligione deorum.
Cæſar ad hæc frendens cõtorquet lumina denſo
Torua ſupercilio: et clamans noua funera lictor
Poſcimus: accipe et hanc: et amaro uulnere trũcis
Vberibus cæſa caput a ceruice reuulſum
Aequoreæ uolucreſ habeant. piſcabitur illud
Petrus: et inuentum Chriſti ſuſpendet ad aram.
Nec mora: dum totam magnis ululatibus urbem
Dira lues agitat. dum cædibus omnia complet
Perſephone exultans et tanta ſtrage ſuperbit
Vincta manus ſparſis trahitur regina capillis.
Reſ indigna nimis: miſſoq; ad cola capiſtro
Ducitur ad littus lachrymans: et crine ligatã
Arboris ad ramos patulis quæ umbroſa lacertis
Stabat harenoſæ frondens in margine ripæ.
Afficiunt probris et multo uerbere. tandem
Pectore conuulſo pharias truncatur ad arces.
Exanimes artus nudant: rapiuntur in aures
Implicitumq; comis aurum: gemmiſq; monile
Diues: et amiſſo ſæuit fera turba pudore.
Ceu plures cum nocte lupi inuenere relictam
Deſidia paſtoris ouem ſimul agmine facto

Cōmunē inuadunt prædā: atq; in uulnera certāt.
Dilaniant: caput hic. iecur ille: in clunibus alter
Pascitur: et fauces implent: rictumq; cruentant.
Audiit horrendum facinus: ueniensq; repente
Porphirius multo raptum cum milite corpus
Texit hūo lachrymās: meritosq; exsoluit honores
Infelix q̄tum sors et breuis hora sinebat
Iamq; nouas afferte dapes: discumbere tempus
Cæsar ait: sat mane Ioui superisq; litatum
Omnibus: et fuso placati sanguine manes.
Soluite tristiciā: curasq; immergite baccho
Debetur noua nupta mihi. namq; impia cōiunx
Per noua iudæo nupsit diuortia Christo.
Ferte cados: date creteo de palmite uina.
Ponite amynæos latices: chiumq; liquorem
Et si q̄d campana sui uindemia misit
Nectaris: omnigeno spumēt crateres hiaccho.
Discumbunt. celeres uolitant agilesq; ministri:
Et mensas epulis onerant: Maxentius ira
Iamdudum exustus largo se ingurgitat haustu
Sæpius: et pergit uenas inflare calentes.
Callida persephone grauibus conuiuia rixis
Immiscere uolens sumptis præteruolat alis
Aequoreā simulans uolucrem: petit ardua nubes
Itq; reditq; frequens: ducitq; per aera gyrum:

Garritu͡q; ſonat pluuio. denunciat inquit
Ichthybolus uentoſ tempeſtatemq; futuram
Iam pelago furor et nautis grauis ingruit imber.
Cæſar ut audiuit pelagus: ſuccurrit imago
Coniugis ad littus cæſæ. iubet ire miniſtros
Necropolimq; trahi: et cōdi tellure cadauer.
Reſpondere ducem iamdudum funere ducto
Porphirium ueteri regum impoſuiſſe ſepulchro.
Ecce iterum lachrymas iterum ciet ira furorem:
Lætaq; ſubuertit præceps conuiuia luctus.
Porphirium Cæſar tunc e regione ſedentem
Pallidus et ſtomachum uultu confeſſus opaco
Alloquitur. Quid me inuito uiolenter ademptū
Corpus humas? Quæ relligio? quæ cura meorū?
Pro uidus: ardorem mentis ratione gubernat
Et placidis mulcet bacchantem uocibus iram
Porphiriuſ. Nobis Cæſar fore dedecus inquit
Immortale ratuſ ſi perueniſſet ad aures
Vrbis id infandum facinus qđ percitus ira
Incomposq; tui mandas cælanda putaui
Corpora deffunctæ: et ſceleriſ monumēta nefādi:
Sed furor impatiens freni miteſcere nulla
Voce poteſt. ſimiliſq; Padi torrentibus undis
Aeſtiuo cum ſole niueſ ſaxoſa gebennæ
Præcipitant iuga: ſi curſuſ occludere tentaſ

Obiice contortis crescunt spumantia terga
Vorticibus: semperq; magis uiolenta superbit
Congeries: tumidaq; premit retinacula mole.
Donec iter gurges agat indignatus apertum.
Quid scelus excusas hominum turpissime Cæsar
Inquit et ignaua regem grauitate lacessis?
Omnia Thersitæ similis quid gutture latras
Sardanapaliaco? pallenti excanduit ore
Dux animo dextraq; potens claræq; superbus
Militiæ titulis: uoluitq; inuadere pectus
Cæsaris: et capulum dextra complexus eburnum
Destitit. ardentem uirtus compescuit iram.
Atq; ita suspirans fatur Quid fida tuorum
Pectora Maxenti uerbis premis acribus? Et qd
Læta proceloso turbas conuiuia uultu?
Si tibi causa minus placuit recitata: fatebor
Altera causa subest potior: Sepelire iacentem
Relligio Christi dominam me iussit: et ipsos
Rhetoras ante dedi tumulo: Nam flumine uiuo
Me quoq; si nescis lauit regnator olympi
Christus: et abiecto uerum Ioue numen adoro.
Saucius incompostq; animi Maxentius ergo
Tu quoq; carminibus magicis subuerteris? iquit.
Tu magicas artes, tu cædem incendiaq; audes
Dux ait: infelix sequere: et scelus omne reuolue.

Ingluuiē nutri. duro rape uiſcera ferro.
Sanguine tinge manus: innoxia membra trucida.
Numina Maxenti iuſtiſſima. numina tantum
Sunt uiſura nefas. meritas dabis impie poenas.
Expectant te Thybris aquæ. calor iſte ſub undis
Occidet: et tamq̄ Phaeton temerarius axe
Pulſus ab excelſo uaſtum rapieris in æquor:
Forſan et inuenies extinctæ coniugis ora.
Interea pinguem nutri delphinibus eſcam.
Ira (ſcio) tua me morti iam deſtinat. ultro
Ibimus: et ſtrictoſ caput extendemus ad enſes
Intrepidi. nobis nihil eſt in morte timendum
Chriſtigenis: quibus eſt aliud poſt funera longe
Nobilius uitæ genus immortalis olympo.
Oppetere eſt iterum naſci. tormenta ſubire
Pro uirtute pium. triplex contingit origo
Chriſtigenis. uulgata prior: qua naſcimur omnes
Semine concepti patrio: cum ſeptima foetum
Luna peragrato uel nona peregerit orbe.
Altera ſic natos terris per myſtica tranſfert
Flumina: et ablutos genitrix eccleſia lacte
Nutrit ad ambroſiæ ſemper uiuentis odorem.
Tertia cum ſuprema dies mortale reſoluit
Corpus et in cinereſ opus hoc natura caducum
Traxit ad æthereos orbes empyrea regna

Mittit ubi et reduces animos complectitur ulnis
Dulcibus et nitida coeli pater accipit aula.
Ista fides lorica mihi est adamantina nullis
Peruia fortunæ iaculis. dum talibus orat
Porphirius tumido bilem sub pectore Cæsar
Rodit: et impatiens uultus obscurat herinnys
Et circumpositis stimulat precordia flammis.
Dux animum firmante deo nil territus atra
Fronte qûid atroci dudum concepta uenena
Corde premis? dixit. ne pars innoxia uitæ
Vlla tuæ dignum uenia te reddere possit
Incipe rumpe moras. aperi crudelia tandem
Ora. satellitibus diris mea funera manda.
Membra iube lanianda feris in littore spargi.
Deffuncti careamus humo: careamus harena.
Corpora iactentur monstris laceranda marinis.
Discite crudeli proceres seruire tyranno
Rege sub ingrato sub iniqui principis umbra
Seruitiis emitur mors obscurissima longis.
Rumpitur inflatum pectus: mentisq; superbæ
Nec frenare potest nec dissimulare furorem
Cæsar: in extremis ardet iam faucibus ira.
Non aliter q̃ cum sicco sub fomite dormit
Ignis et afflatu crebro excandescit et aura
Exilit: et tremulæ rutilant per nubila flammæ.

Ferte citi procul hic hominẽ: date uincula clãmat
Cumq̃ suo totam domino iugulate cohortem
Quæ ducis infecti traxit contagia: finem
Sacrilegis dabit ista dies. Per numina iuro
Per Iouis æternum imperium fulmenq̃ trisulcũ
Ibitis ad lethen: stygiasq̃ uidebitis undas.
Dux et tota cohors missis ad colla catenis.
O funesta dies o lamentabile tẽpus
O furor o rabies o detestabile uirus
O dolor o regum impietas o mortua uirtus.
Ducitur: et longa properant ad funera pompa.
Ventum erat ad littus: cum dux fortissimus ægros
Alloquitur comites turbataq̃ pectora firmat.
O socii mecum terræ pelagiq̃ labores
Experti totiens: longæq̃ pericula passi
Militiæ. quid uos terret præsentia mortis?
Quæ celerẽ cursu Zephirum uolucremq̃ sagittã
Vincit? ubi fortes animi generosaq̃ uirtus?
Cordaq̃ ad horrendos nunq̃ perterita casus
Ponite tristitiam: rectos attollite uultus.
Cernite perpetuo fulgentem lumine mundum.
Aethereasq̃ domos. animis ea patria nostris.
Et qd foeminea pauidæ formidine frontes
Despiciunt terras? hodie ueniemus in astra.
Sic ait. et Christo sacrum pæana canentes

Accipiunt altos pronis ceruicibus enses.
O mors clara uirum uita præstantior. olim
Noxia cum rapidæ purgarint sæcula flammæ
Membra memor uestri deus immortalia reddet:
Interea gaudete bonis coelestibus inter
Spirituum coetus alacres: et sancta precati
Numina terrigenis Christi implorate fauorem.
Pectora trunca iacent: fusoq; rubescit harena
Sanguine. mactata est duplex hecatomba tonãti.
Cum duce bis centum comites in littore cæsos
Christigenæ effossis moesti ĩposuere sepulchris.
Et iam prona dies nocti cædebat: et umbris
Occiduo radians excelsam lumine Calpem.
Cum furiis Cæsar longis iam fessus et ira
Sic secum. Quæ tanta istis constantia? qđnam
Robur iest animis tantum? quæ pectora uirtus
Inconcussa regit? quæ spes? quæ præmia tanti?
Morte qd expectant obita? Neq; credere dignũ ẽ
Sanctius his numen: quorum res publica pauper
Quã nostris qui regna tenent telluris et undæ
Illam ego numinibus gentem melioribus uti
Crediderim cuius terrena potentia maior.
Nam si regna dei arbitrio terrena gubernant
Distribuuntq; suo: qui dant maiora putandi
Maiores. libyam Iuno regna attica Pallas

Iliacam Phoebus Tarpeiam Iupiter arcem
Constituit. regnum regno ceu numine numen
Maius erat. sed christigenis nec regna nec urbes.
At fuerit satius tantos sedare tumultus
Vnius interitu. uel si mutabitur eius
Connubio. tantumq; decus seruare iugali
Foedere: et has tandem curas extinguere tædis.
Saturni iam brumma dies et læta reducit
Tempora: quæ nobis patrio celeberrima ritu
Iucundos hyberna sales et xenia poscunt
Ocia nocturnæ poscunt conuiuia mensæ:
Expediam: tristis ne se inter gaudia luctus
Ingerat. interea placidas mihi iupiter undas
Aequoris: et cursus dabit ad mea regna secundos.
His dictis placet accito lictore puellam
Duci iterum e tenebris: iterum tentare loquendo
Virgineumq; nouis pedicis captare pudorem:
Quam simul ac uidit sic est aggressus. Amiclas
Troius assultu subito expugnauit adulter.
At tua terdenis nondum est mollita diebus
Duricies. Ponti glacies hircanaq; tandem
Frigora et arctoæ uincunt sole pruinæ.
Tu Getico sopita gelu uel gorgone uisa
In silicem durata nequis mansuescere. Quercus
Orpheus. Amphion lapides delfines Arion

Mouit: et orphæos sen ferunt tartara cantus.
Tu niue frigidior. tibi ferrea corda: sepulti
Vs q; adeo tibi sunt sensus hebetataq; mentis
Lumina ut albenti uideare simillima saxo
Coniugis assyriæ uerso quæ in marmora uultu
Fluxit et ardentem spectat fugitiua Gomoram.
Heu quianam contra genium moremq; iuuentæ
Molliciemq; tui sexus generisq; superbi
Stemma supercilio spernis regalia toruo
Imperia? ah demens: tu blandimenta minasq;
Despicis. et surda perstas immobilis aure.
Tu populo spolias urbem: tu coniuge regem.
Militibus q; ducem duce Cyrenensia regna.
Et miseremur adhuc: et te seruare parati
Mitibus alloquimur uerbis. Genus aspice q̃tum
Romanũ pietate ualet. Mitesce parumper.
Si seruire pudet. mecum regnabis. habeto
Coniugis extinctæ thalamos. Romana uidebis
Moenia. et incædes latiam regina per urbem
Quod tua gentilis quondam Cleopatra tumultu
Ambiit Actiaco tu Cæsare digna marito
Accipe largimur sine bello et sanguine regnum.
Sic ait et coeco languet Maxentius igne.
Illa uelut dorsum mediis in fluctibus ingens
Vapulat assiduis et nunq̃ uincitur undis:

Desine plura: nefas iterum me nubere dixit
Nupsimus. inserto nuptam manus indicat auro.
Et mihi nunc alacres nitidis conuiuia mensis
Virq; socerq; parant. hodie subitura mariti
Limen. et e tenebris claros aditura penates.
Nec sum dura. fidem seruo. Tu sanguine gaudes
Non ego. tu tanti sceleris durissimus auctor.
Hæc ubi dicta uidens atrox immota tyrannus
Pectora nec precibus flecti nec uerbere frangi
Spe ueneris posita iubet a lictore necandam
Necropolim duci. pullo uelata cucullo
Atq; capistratis manibus de carceris antro
Truditur ambigua faciente crepuscula nocte.
Aemonius Chiron media iam parte sub umbras
Iuerat: et lædæ funestam pignora noctem
Aere uoluebant piceo niger hesperus ore
Pallidulo tristi per coelum ascendere uultu
Visus. ab aspectu sceleris noua luna nefandi
Cornua subtraxit: nubes teterrima clausit
Aethereos ignes et conscia sidera morti.
Auditæ halcyones grauibus lamenta querelis
Spargere per littus: moestosq; ad funera cantus:
Aedere. et æquoreas uolucres dare flebile carmen.
Est locus ad boream pelagi porrectus ad undas
Densa ubi syluestrem faciunt spineta recessum.

Areaq; in medio. crebris ibi terra sepulchris
Surgit: et in tumulos fossæ cumulantur harenæ:
Sacra cadaueribus tellus: polyandrion Hellas
Voce uocat patria: nudis passim ossibus albet
Vrticis umbrosus ager grauibusq; cicutis
Et nigris ebuli baccis et olente Sabuco.
Campus iners et sepiuagis domus apta colubris.
Hos ingressa locos durus dum brachia lictor
Expedit inuertens manicas dumq; explicat ensē
Sanguineum. uirgo coelum suspexit et ignes
Aethereos. taliq; deum sermone precata est.
O pater exiguas tanto pro munere grates
Soluimus: ingentes autem debere fatemur.
Tu grauibus pressam tenebris in clara uocasti
Lumina: tu manes tu das superare tyrannum.
Et modo tam uario functam discrimine tandem
Ad palmam regnumq; uocas. Da numine dextro
Egressus animo faciles: reditusq; secundos
In patriam coeliq; domos. hanc accipe mentem.
Et prolem ne sperne tuam de fauce reuulsam
Ditis: et oranti famulæ tua limina pande.
Et si quando memor quisq̄ certaminis huius
Implorabit opem. Pater exorabilis esto.
Finierat subito cum uox audita per auras.
Annuimus. secura ueni. Tum poplite flexo

Et crucis explicita per pectus imagine lictor
Verberat orantem gladio. Pro cæde cruenta
Lac niueum fluxit: tellus incanduit albo
Sanguine. lingua deum neruis delusa recisis
Personat: et moriens uerba imperfecta relinquit.
Cæsa solo iacet atq; in coelum uita recessit.
Affuit extemplo superum de sedibus agmen
Spirituum duplex: unum qđ corpore nudam
Suscipiat mentem. dulciq; ad sidera cantu
Transferat. exanimes aliud qđ tolleret artus
Insolita noua luce dies in nocte refulsit:
Atq; repentinum subito cum lumine fulgur
Emicuit ceu cum frangit caua nubila fulmen
Cum grauis ardentem succendit Iulius æstum.
Euolat attonitus lictor: trepidiq; ministri
Corripuere fugam. Toto symphonia coelo
Spargitur. et mixta uocum dulcedine carmen
Astra petit. sensimq; abiens discedit ab aure.
Visaq; per coeli tractus ascendere nubes
Lucida persimilis soli lucentior astro
Luciferi: et claro rutilantē lumine caudam
Ducere et ignifero ferri ultra sidera cursu.
Et caput insertare polo. patuere tonantis
Atria. curuatus læto pater obuia uultu.
Brachia diffundens reduci dedit oscula natæ.

Et triplici claram radiauit sidere frontem.
Altera spirituum legio collegit ab hortis
Balsama iudæis aloes myrrhæq; liquorem:
Ablutosq; uadis artus et odoribus unctos
Aereum per iter rubri trans æquora ponti
In montes arabum summæq; cacumina Sinæ
Transtulit. et corpus pario clausere sepulchro
Qđ superum fecere manus: Opobalsama semper
Marmor odoratum sudat: quibus ægra iuuantur
Corpora difficiles isto cæromate morbos
Indigenæ pellunt. sacros Alabastra liquores
Atq; salutares lachrymas oleiq; fluentis
Accipiunt guttas. membris honor iste sepultis.

FINIS:

Francisci Cereti Parmensis Iuris Pōtificii Scholaris Studiosissimi i Inuidum Lectorem Carmen.

i Nuide qd tantum iuuat excādescere lector?
Et Rhodiis Linguax ponere sacra focis?
Thersitæ similis sine sensu et mente loquenti
Cur iacis in Vatem uerba Canina pium?

Et merito sceleris tanti dabis improbe poenas:
Aedere scis grauius q̄ maledicta pati.
Liuide si nescis Superum Regina Poetam
Hunc fouet: et Costo nata parente Dea:
In quarum Laudes quantum certauerit arte
Pindarica fulgens testificatur opus.
Nulla erat (infandū facinus) reuerentia coelo:
Squallidus inculto numine Christus erat:
Hic pius ad sedes hominem reuocauit olympi
Restituens nostro mystica Sacra deo.
Protulit in lucem ueterum monumenta parētū:
Quicquid et a Christo lex noua nostra capit.
Ergo tuos tandem mores depone ferinos:
Et memori uatis pectore nomen habe:
Detur et Euripidis uersum transferre sepulchro
Qui fuit Aemathio conditus ante solo.
Nulla ætate tua o uates monumenta peribunt
Fatidicæ Mantus: Virgiliiq; nepos.

Secundæ parthenices opus diuinū Bononiæ imp̄ssum solerti animadiuersione Francisci Cereti parmensis: cōmunibus autem ipensis Benedicti Hectoris Bibliopolæ Platonisq; eiusdem impressoris accuratissimi: ciuium bononiensium. Anno natiuitatis dominicæ. M.cccc.lxxxix: Quinto idus Februarias.

